

APU SIMI QELQA N° 27337*

PERUSUYU UMALLEQ

CHEY RAYKUN:

PERUSUYPI QELQANA WASIMANTA APULLIKUNA

Qomunku key qelqata:

PERUSUYUPI QELQAKUNA ORQOMUQ SUNTUR WASIPI APULLIKUNA

Qomunku key qelqata:

**KEY QELQAN CHANINCHAN MUSOQ QELQA KAMAYOQ PATARATA,
WAWAKUNAQ, ERQEKUNAQ, WAYNA SIPASKUNAQ ALLINNINPAQ**

Sapan kaq t'aqan nin.- Imapaqmi kay qelqa.

Chaninchamun musoq kaq qelqa mayt'u patarata, wawakunaq, kuraq erqekunaq allinninpaq, kaykunatan kamachikamun:

**KEY QELQAN CHANINCHAN WAWAKUNAQ, ERQEKUNAQ, WAYNA
SIPASKUNAQ ALLINNINPAQ.**

QALLARINAPAQ QELQAQ SUTIN:

Ñaupaq kaq patara qelqa: Imakunapas kaqninchis, imatapas ruwayta atinchis

Iskay kaq patara qelqa: Imaynatan wawakunata, kuraqchakunata yanapakunman.

Kinsa kaq patara qelqa: Suntur wasikuna ayllu hina

Tawa kaq patara qelqa: Chaninchaq qelqata allinta junt'achinanpaq wawakunapaq, Erqekunapaq, wayna, sipaskunapaq.

KAMACHIKUYKUNA ASKAMALLA

TUKUYKUNALLAPAQÑA KAMACHIKUYKUNA

QALLARINAPAQ QELQAQ SUTIN

Ñaupaq kaq t'aqan.- Reqsiykusunchis.- wawa, erqe, wayna sipasta reqsikun, tukuy wawakunata, wiqsapi kashallaqtinraq, paqarimun, wiñan, cheymanta ña chunka iskayniyoq watayoq kanankama, kuraqchakunatan reqsikun adolescente nispa cheymi chunka iskayniyoq watanmanta, chayan chunka pusaqniyoq watan kama.

Estadon amachan wawakunata manaraq paqarimusqanmanta pacha, allin kananpaq

* N.T. Perusuyuntinpa Apullikunaq Rimananaq Suntur Wasimanta, DIDP. qelqa t'iqramuq t'aqa Castilla simimanta Runa simiman, t'iqramuqnin Claudio A. Conde C.

Ichaqa manapischa watan yachakunchu, hinaqa qhawarispá wawaq, erqeq, wayna sipaspa chey hina kaqtin reqsikuchun wawa nispa otaq erqe, aqnalla kanqa.

Iskay kaq t'aqan.- Pikunaq kaqninmi.- Wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna paykunaq kaqninmi, manan wisk'asqachu aswanpas kacharisqa qespiqa, paykunatan amachan Estado, ichaqa llapan kay qelqapi kashan kamachikuna cheytan hunt'akunqa.

Kinsa kaq t'aqan.- Imapis kan cheyqa llapapaqmi kuskachasqa, wawapaq, erqepaq, wayna sipaspaq.- Kay qelqa kamachikun, manan pipas t'aqarisqa, qarqosqa, wiqch'usqachu kanqa aswanpas hinaña warmi wawa o qhari wawa, ch'ullalla otaq kuraqchakunapis kuskallan llapapaq mana pipas pisipaqchu qhawarinqa ni warmi kaqtin ni qhari kaqtin, aswan allinmi llapapaq kuskachasqa.

Tawa kaq t'aqan.- Imaynan yuyaynin, uman, imakunas ruwananpaq kan.- Wawakunapaq, erqekunapaq wayna, sipaskunapaq, paykunaq kaqninmi amachay yanapay, imarayku paykunaqa wiñashanku. Chay raykun kay qelqa kamachikamun pay sullk'akunata tukuymanta amachakunqa, waqaychanqa allinpi wiñanankupaq, hinatan kamachikamun kay patara qelqa, kaykuna q'emeq kallantaq hoq qelqakuna. Kay qelqan kamachikamun wawata, erqeta, wayna sipasta munan yanapanata imaña kaqtinpas, cheykunapaqmi kamachikun kay qelqa pikunan yanapanan, pikunataqmi qhawanan llank'aqkunata.

Ichaqa pipas kay qelqata p'akinqa cheyqa paypaq kanqa llakikuy, muchuchiy kunanqa wawakunata, erqekunata amachanan kanqa, yachachinataq wiñasqanman hina.

Phisqa kaq t'aqan.- Maykunapin, pikunapaqmi amachay yanapay kanqa.- kay hatun qelqa patara kamachikamun, llapa wawakunapaq, erqekunapaq, wayna sipaskunapaq perusuyuntin ukhupi paykunapaqmi kay kamacheq qelqa, manan pitapas t'aqankumanchu, ni qarqunkumanchu, imaña kaqtinpas, manan ninkumanchu qanqa kanki yana otaq yuraq, warmi, ni qhari, qanqa rimanki hoq hinatan, manan iñinki kaypichu, haqaypichu, kay t'aqa yuyayniyoqmi kanki nispa, onqosqachhuna kashanki, wawakunaq, erqekunaq, wayna sipaskuna kasqanmanta, ni tayta mamankuq imayna kasqanmantapas.

Soqta kaq t'aqan.- May kaman, pikunaman aypan yanapay.- Kay patara qelqan reqsichin imakunapichus yanapanman wawakunata, erqekunata, wayna sipaskunata chey yanapay kanmi wawakunapaq, herqekunapaq mamankupaq wakin ayllunkupaqwan

Qanchis kaq t'aqan.- Pikunan yanapan q'emen kay kamacheq patarata qelqata.- Kay kamacheq patara qelqan kashan hatun patara qelqa perusuyuntinpaq umalleqnin, pusaqnin, sutinmi Constitución Política del Estado, cheymanta hatun huñunakuy apakun teqsimuyuntipa huñunakuyinpi rimarisqaku, paykunaq munayninwan, wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna allin amachasqa kanankupaq hinallataq ayllunkunapas, kaqllataqmi kamachikun Código Civil -patarapipas.

Kaqllatataqmi kamachikun hatun patara qelqa mayt'ukunapipas kashan: Código Civil, Código Penal, Código Procesal Civil, Código Procesal Penal, hunt'akunqa maypachachus kay kamacheq qelqa pisipaqtin, kanmanmi hoq ayllukuna kashan orqonkunapi, wakin sach'a sach'a ukhukunapi llapa wawapaq erqepaq wayna sipaspaq ayllunkupi kausayninkuta kaqllatapuni kausachinancku, chey kausaninkuta ichaqa manan pipas hark'akuq hina kanmanchu.

Pusaq kaq t'aqan.- Imaña kaqtinpas hunt'akunanpunin kay kamachikuy.- Cheypaqmi kashanku Estadopaq llank'aqkuna, wawakunaq, erqekunaq wayna sipaskunapaq, ayllunkuna, hoq suntur wasikuna mana Estadoqchu, ayllukunaq huñunakuynin, llapamanta qhawarinqaku chaninninpi kamachisqa hunt'akunapaq, kallanqataq hatun huñunakuy wawakunaq, erqekunaq wayna sipaspa kaqninkunamanta qhawarinankupaq.

Isqon kaq t'aqan.- Llapamanta ñaupaqmi wawa, erqe, wayna sipas yanapay.- Estadoq llank'ananmi, paypa llakinmi, huñunayukuspa, ayllukunawan, hoq suntur wasikunawan, kashan Estadoq, wakinqa mana, cheymanta Poder Ejecutivo, Legislativo y Judicial, hinallataq Ministerio Público, kashallantaq Gobiernos Regionales, Gobiernos locales, wakinqa huch'uy suntur wasikuna, tukuy Estadoq wasinkunapin wawata, erqeta, wayna sipasta, tukuyman ñaupaqta yanapanqaku imachus paypa kaqninkuna chayachinapaq ni pipas sarunch'anmanchu.

Chunka kaq t'aqan.- Hoq runaq llakinpas kanman hina kallpata churanqaku.- Estadon llank'aqninkunawan qhawarinqa cheqaq wawanpis kanman hina llapan wawakunata, erqekunata, wayna sipaskunata, ichaqa ima sasachaypi sullk'akuna kashanman Juezpapi, otaq kurakakunaq makinpi, paykunatan yanaparinqa, sunaqlapi, Chey sasachaypin kashanman, wawa, erqe, wayna sipas paykunata runata hinapuni sumaqlapi yanapakunqa.

ÑAUPAQ KAO PATARA QELOA

IMAKUNAN RUWANANKU, IMANKUTAQMI KAN PAYKUNAQ

ÑAUPAQ HATUN T'AQA

LLAQTA RUNAKUNAQ KAQNIN

Ñaupaq t'aqa.- Kausayninmanta hunt'asqalla kananpaq.- Wawa, erqe, wayna sipas, paykunaq kaqnin, yanapanan kashan cheyraq wiqsapi kamakusqanmanta pacha, manaraq paqarimuqtin ña kanña paykunapaq yanapay.

Chey hinatan kamachikun kay patara qelqa sutinmi Código, chey qelqaman hinan wawa wiqsapi kamakushaqtin ña amachasqaña manan pipas llamiykuyta atinchu mana allin ruwananpaq, manan tajwachinkumanchu kaysaninta, nitaq yuyayninta amachasqa, allin kaypi paqarimunapaq, wiñananpaq sayaninpi, yuyayninpi.

Iskay t'aqa.- Estadon wawakunata yanapanqa wiqsapi kamakusqanmanta pacha.-

Estadon chanincharinqa hanpikamayoc wasikunata cheypin wiqsayoc mamakunata yanapanqaku, imarayku wawacha kamakushanña wiqsanpi, chey qhepamantaq mamakuna wawapi onqokunqa paykunatan yanapakunqa, cheymantaqa wawa paqarimuqtin, aswantaqa yanapakunqa hoq sipas cheyraq wawayoc kaqtin, yachachenqaku wawata imaynatas ñuñunan mamitan, llaqtakunapiqa kanmi wasikuna wawakuna p'unchay saqenapaq, wakin runakunapis cheykunata yanapakunqa.

Kinsa t'aqa.- Wawakunan wiñanan sumaq pachapi.- ama onqoy hap'irunanpaq, paykunapaq hinan kanan allchasqa wasi, nitaq nishu chiri nitaq nishu q'oñi, usqhayllaman wiñanankupaq.

Tawa t'aqa.- Sapanka wawakunan tukuy imamantapas amachasqa kanqa.- Huch'uy wawa, erqe, wayna, sipaskuna kanqa amachasqa allin wiñanakupaq, yuyayninkupe, sayayninkupe, allin kausaypi, ama ima llakiyoc, thaukaypi wiñanankupaq.

Mana pipas k'irinmanchu, k'aminmanchu, nitaqmi pipas llank'achimanchu qolqerayku mana munashaqtin, kaykunan mana allinchu kanman wawaq wiñananpaq, manan pipas llank'achinmanchu paytaq qolqeta chaskiman llank'asqamanta, wayna sipasta huñurqospa llank'achinman, nitaqmi kuraq warmi erqekunata kurkunta qhatuspa qolqeta chaskinmanchu, tukuy mana allin kausaymantan amachanqa, waqaychanqa, cheykunamantan kay qelqa amachan, waqaychan.

Phisqa t'aqa.- Wawakunan kanan qespisqa kacharisqa manan watasqachu nitaq wisk'asqachu.- Wawa, erqe, wayna sipas manan kanqa wisk'asqachu, ni watasqachu, manan qelqa kamayoqkunapas wisk'achiyta atinmanchu, hinaña huchayoqta tariqtinkupas, wisk'achinapaqqa Juezraqmi kamachimunan.

Soqta t'aqa.- Sut'i reqsiyllan maymanta kasqan.- Wawa, erqe, wayna, sipas paykuna imaynachus pararimusqakuman hina kaqllapunin kananku, riqch'ayninkupi, sutinkupe, tayta mamankuq apellidontan apananku, hinaspapis wiñananku kausayninku ukhupi.

Estado churakunqa wawakuna, kuraq erqekuna amachaq, waqaychaq, hinallataqmi pikunachus waqllichishan, suwashan, wisk'ashan, wawakunata, kuraq erqekunata paykunatan llakiman churanqa muchuchinqa Estado, ichaqa suntur wasikunapi llank'aqkunan hunt'achinqa kamacheq qelqac nisqanta. Aswanmi amachanqa tukuy ima waqllichiykunamanta.

Ichataqchus wawakunata otaq kuraq erqekunata tarirunqaku ima huchakushaqtapas, cheykunataqa manan willakuypi mast'arinankuchu, nitaq uyanta retratunapis tukuyman qhawachinankuchu.

Qanchis t'aqa.- Maypi sutin qelqasqa qhepananmanta.- Wawakunac sutinmi qhepanan qelqasqa patara llipsipi, sapanka llaqtapin kan Municipio chaypin kashan Registro de Estado Civil, ichaqa wawachaq paqarimusqanman hina usqhayllaman

sutinta churaspa qelqachinan, taytan, otaq maman, icha pitaqchus uywanqa wawata cheytan churachinan patarapi, cheytan ruwana kanqa manaq kinsachunka púnchay hunt'arukushaqtin chey hinatan kamachimun Título VI qelqa Orgánica del Registro Nacional de Identificación y Estado Civil.

Cheymantan hoq llipsipi qelqasqa qhepanqa mamanpa sutin, cheymanta ñit'inqa ruk'ananta, cheymanta, churakunqa wawachaq sutin, chaypaq wawachaq ruk'ananta llipsipi ñit'inqa, cheymanta tayta mamanpa sutin, llapanmi qelqaqa qhepanqa, cheykuna manan qolqepaqchu, yanqalla, ichaqa willamunan kanqa manaraq iskay chunka tawayoq Inti watanaq puriyenin hunt'akushaqtin willakamunan.

Pusaq t'aqa.- Kausananku tayta mamankuwan.- Wawa, erqe, wayna sipaskunaq kaqninmi, paykunan kausananku, wiñananku, tayta mamankuwan, ayllunkuwan kuska.

Wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna wakinpaqa mana kanchu, tayta maman, ni piñinpas chey hina kaqtinqa sispay ayllu kaqwan tiyanan paymi uywanan, ichaqa manan wawakuna, nitaq erqekuna t'aqasqa tayta mamanmanta kanmanachu, aswanpas kanmanmi mana chanin kausay ichaqa kamacheq qelqa cheyta chanichanan, cheywanpas kanqa pipas wawakuna otaq kuraq erqe uywaq, wiñacheq, tukuy mana allinmanta amachaq, kamacheq qelqaman hina.

Tayta mamanku kallpachakunan wawanku allin kaypi wiñanankupaq, kausanankupaq.

Isqon t'aqa.- Imatachus rimayta munan cheyta atinmanmi.- Wawa, erqe, wayna, sipas paykuna yuyayninkuman, yachasqakuman hina atinkumanmi rimariyta, imakunatachus mana allinpaq hina qhawareqtinku, atikunmi rimarinanku, kalkanmantaq paykunapaq mana chanin cheymantapas rimarinanku atikunmi, imatacha munanku hina atinkun ajllarikuyta, ichaqa wiñasqankuman, yuyayninkuman hina.

Chunka t'aqa.- Imatachus atinkuman hina rimarinkumanmi.- Wawakuna, erqekunam wayna sipaskuna imatachus rimayta munanku hina rimanankun cheykunan chaninchasqa kay qelqapi, imatachus yachanku hina rimarinankun, ichaqa chaninninpi, manan munasqallankutachu, aswanpas imatachus qelqa kamachikun cheyman hinalla.

Chunka hoqniyoq t'aqa.- Atinmanmi yuyayukuyta, sonqonpa kamachisqanman hina, cheymanta atinmamni iñiyta imapicha sonqon, yuyaynin kamachin hina.-

Wawa, erqe, wayna sipaskuna paykunan atinkun, paykunaq kaqninmi qespinqan kanku yuyayukunankupaq, imapi iñinankupaq, ichaqa manan tayta mamanpa kaqninkunata p'akiyta atinkumanchu, nillataq uywaqnikuqtapas, aswanmi paykuna pay sullk'akunata pusanqaku sumaqlata, wawata, erqeta, wayna, sipasta, kamachisqa qelqata hunt'aspa ichaqa wiñasqankuman hina, yuyayninkuman hina.

Chunka iskayniyoq t'aqa.- Maytaña munankuman puriyta cheypas atinkumanmi.-

Wawa, erqe, wayna, sipas paykunaq kaqninmi maypas purinankupaq, ichaqa kay kasqan patara qelqapin kinsa kaq t'aqanpi kamachishan imayna purinankumanta, hinaqa manan paykunaq musqallanchu, kanmi qelqapi yanapaqninku.

Chunka kinsayoq t'aqa.- Huñukunankumanta.- Wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna atinkumanmi huñukuyta, chaninkaypi, thaukaypi, allin kaq ruwanankupaq.

May pachachus ña waynaña, sipasña kanku cheyqa atinkumanmi huñunakuyta masinkunawan, ichaqa manan qolqe chaskinakupaqchu, ni apanankupaqchu kuraq erqekunapis cheyman atinkumanmi huñukuyta.

Kay waya sipaspa huñunakuyninqa kuraqkunapaq qelqaq kamachisqaman hinaña, imakunachus atinkuman waynakuna, sipaskuna ruwayta, ichaqa manan kuraqkunapaq ruwanantachu, hinaspapis manan rimankumanchu hallp'amanta, wasimanta.

Chey huñunakuyninku reqsiqan kurakakunapaq, llaqta suyu umalleqkunapaq, atinkumanmi reqsisqa kayta, cheypaq qelqachikunankun suntur wasipi sutinmi Registros Públicos, cheymanta llaqtankupe Municipio qonan qelqapi reqsichikusqanta.

ISKAY HATUN T'AQA

**PAYKUNA ATINKUN KAQNIYOQ KAYTA, HUÑUNAKUYTA,
LLAQTAMASINTINPAS HUÑUNAKUYTA**

Chunka tawayoq t'aqa.-Atinkumanmi, yachay wasikunapi qelqayta, ñawinchayta, huñunakuyta, imakunapi pujllaytapas, hoq samaracheq hina pujllanakunapi.-

Wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna atinkun yachay wasiman rita qelqay, ñawinchay yachaq, cheypaqmi estadopas kamachimun pisi qolqeyoqkunapaq hanqalla yachay wasikunaman rinankupaq chey hinatan kamachimun kay qelqa. Manan mayqen wawakuna ni kuraqchakuna yachay wasipi qhepanchasqachu kanqa, imapas mana allin kaqtinpas manan qhepanchasqachu kanqa, nitaq tayta mamanpa iñiyinmantapas. Warmi erqekuna ña aswan kuraqchaña, onqoq wiqsayoq tarikuspa otaq wawayoqña kaqtin, watiqmanta kutimuspa tukupayta atinmanmi yachaqaqninta. Chaypaq yachay wasipi umalleq chaninchanqa mana pipas pisiman churanmanchu yachay tukuy munaq yachaqaqta.

Chunka phisqayoq t'aqa.- Ñaupaqtaqa Yachay Wasipi yachayman.- Estadon amachanqa yachay wasikunapi yachaqaqta ichaqa keykunata hunt'an:

- a) Usqhayllamanmi wiñananku, yuyayninpi, runakayninpi, sayayninpi chaykunaman aypanaku aswan allin kanankupaq;
- b) Ichaqa wakin runamasinkuq kaqnintan allinpaq qhawarinanku, hinallataq manan pipas wisk'asqa hark'asqa kanmanchu, aswanpas kacharisqa;
- c) Wawakunaman, erqekunaman, waynakunaman yachachina, willakuy mast'arikuchun paykunaq kaqninmanta.
- d) Wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna tayta mamankuta khuyananku, maypi

tiyasqankuta, kausayninkuta, rimayninkuta munaspanku, hinallataq munananku wakin llaqatakunaq kaqnintapas.

- e) Paykunatan yachaykachina kanqa kay kausaypi allin runa kanankupaq, mana imamanta watasqa, runamasinta yanapaspa, thaukaypi, mana phiñakuspa, warmi kaspas, qhari kaspas kuskallan manan pipas aswan allinchi, llaqta purapas sumaqlata kausana, hoq t'aqa runakunawanpas kaqlataq sumaqlapi perusuyuntinpi, hinaña ifiyninku mana hoqllapichu chiypas kuskallapuni;
- f) Yachachina kanqa runamasintin kuskalla rimanayukuspa kausanankupaq, reqsinankun kanqa imakunas paykunaq kaqninku, imakunataqsi llank'ananku.
- g) Allinta umacharina kanqa imaynas map'akuy warmi qhari imaynatas qallarinku kausayta ayllu kanankupaq, cheymanta imaynas wawayoq kankuman, ichaqa ama askha wawayuqchu.
- h) Yuyayninkuman churana kanqa runa hina paykunan chaninchananku yachananku mayqenmi allin, mayqenmi mana allinchi, sapankata yuyaycharina, allin kaqta, mana allin kaqta rakirinanaq, imaynatan yuyaynin paqarichinman ruwaspa.
- i) Wawakunata, erqekunata, wayna sipaskunata yachachina kanqa llank'anakupaq, ruwasqanku mirananpaq, cheymanta yachanankun computadorapi llanak'ayta, hoq musoq yachaykuna kashallantaq llapantan yachachina kanqa.
- j) Kay pacha kausasqanchista tukuy ima kaqnintapas sumaqta khuyaspa tiyana chey ukhupi tiyaspa.

Chunka soqtayoq t'aqan.- Yachacheqninkun sumaqlata pusanan ama k'amispalla.-

Wawakunata, erqekunata, wayna, sipaskunata, yachacheqninkun sumaqlata yachachinan, yachacheq pantaron otaq mana allinta ruwashan cheyqa uyarichinan allchayunanpaq, mana uyarikuqtintaq umalleqninman willana.

Chunka qanchisniyoq t'aqa.- Pisi pisimanta yachanankupaq, Yachay wasipin sutin qelqasqa qhepanqa.- Tayta mamanku, icha pichu uywasan, paykuna wawankuta Yachay Wasiman pusanan yachananpaq, cheypin sutinta llopsipi qelqachinan, Yachay Wasipi yachamunqa pisi pisimanta qelqayta, ñawinchayta.

Chunka pusaqniyoq t'aqan.- Yachay wasi umalleq amachasqan kanqa manan pipas sarunch'anmanchu, Yachay Wasi umalleq, imapis mana allin kaqtinqa sasachaykuna ikhurimuqtinqa, usqahayllaman willanqa kurakaman kay kuna kaqtin:

- a) Yachay wasipi yachaqaq wawakunata, erqekunata, wayna, sispasta maman pipas atinmanchu, maqayta, k'amiyta, nitaq kurkuykita qoway nispapis ninkumanchu.
- b) Wawakuna erqekuna, sipas, wayna wakin mana atinchi yachayta, kasqallanman kutiykuyta manchakuspa chinkapun.
- c) Sapa kutin hina mana rinchi yachay wasiman, cheymanta mana pipas willakunchu imaraykun mana rerqanchu yachaqaq.
- d) Wakin yachaqaqkuna ujjarapunku mana ujjanakunata
- e) Wakin yachaqaq erqekunata mana pipas uywanchu, cheyraykun herqekunaq, wayna sipaspa kaqninkunata sarunch'apushanku.

- f) Wawakunaq, erqekunaq, wayna, sipaspa yachasqankutan waturina kanqa, hinallataq llank' aqkunaqtapis.
- g) Imakunachus mana allin kashan yachay wasikunapi cheykunatan qhawarinqaku

Chunka isqonniyoq t'aqa.- Imayna yachachinamanta, imayna pachapi.- Estadon kamachikamun qelqapi, yachaqaq wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna wakinqa llak' ankun, paykuna imayna pachapis yachay wasiman rinkuman.

Yachay wasipi umalleq chanincharinqa llank' asqankuta, yachasqankutawan, ichaqa ñaupaqtan kashan yachaqananku, yachacheqkunanan tupuringa, imaynan kashanku yachaqaypi, llank' asqanku manan sasachaychu kanman yachaqa yninkupi, cheytan willakunqa Yachay Wasi umalleqman, llank' ashankutaq, yachaqa shankutaq cheytan willakunqa umalleqman.

Iskay chunka t'aqa.- Kanankun raymikunapi, pujllaykunapi, samariy hina huñukuypi.- Estadon kallpacharinqa yachaqaqkunata, cheypaq wakirichinqa qolqe pisiqtin, wasikunata huñukunapaq, cheypi apakunanpaq wawakunawan, erqekunawan, waya sipaskuwan, llaqtantinwan, kallanmantaq hoq huñunakuypas paykunapuwan apakunqa.

Municipio cheykunamanta qhawarinqa qolqeta, imakuna ruwanamanta, cheypaq llaqtata waqyarinqa, kaqtinqa runa huñunaykunata

Iskay chunka hoqniyoq t'aqa.- Ñaupaqtaqa kausayninkun allin kanqa, onqoykunamanta amachanqaku.- Wawakuna, erqekuna, wayna, sipas paykunaq kaqninmi kausayninku onqoykunamanta amachasqa kanankupaq, cheywanmi yachaqaqkuna kanqa qhali, yachasqankupas allin.

May pachachus onqosqa kankuman cheyqa llakikuy ñit'inman, wakin tarikunman onqosqa, kurkunku mana hunt' asqachu, wakinpa yuyaynin pisi, wakin uyan mana chaninkunata, cheywan onqoyta tarinku, ichaqa paykunatan hanpinqaku, mana atinchu kuyuchiyta kurkunta cheyqa, yachaqkunanan hanpinqa sumaqllata kuyuchispa, qhaliyaspa ayllunpi, llaqtanpi runa masinwan kuska kausanqa.

Estadon waqyarinqa yanapaqkunata kashan sociedad civil, paykuna llank' arinqaku, imakunachus ruwana kashan, wawachakuna amaña wañunanpaq, onqoykunata qolluchisun, yachaqaqkunaq ayllunta yachachina kanqa mayllikunankupaq, t'aqsakunankupaq, cheymanta yachanqaku allinta wayk' uspa mikhunankupaq, aswantaqa mamakuna, onqoq wiqsayoq suyashanku wawata, paykunata yachachina kanqa allinta mikhunankupaq, cheymanta imaynatas wiqsapi wawa wiñashan , cheymantaqa imaynatas ñuñushan mamitanpa ñuñunta, cheywanmi wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna qhali kausanqaku.

Iskay chunka iskayniyoq t'aqa.- Wayna, sipas atinmanmi llank' ayta.- Wayna, sipas llank' anqaku cheyqa tukuy imamantapas amachanqan Estado.

Estadopaq allinmi waya sipas llank' an cheyqa, ichaqa kay qelqan kamachin llank' achun atisqankuman hina, hinaspapis qolqenpi kutichipunankun llank' asmanta chaninllata, amataq sinchi sasachu nitaq kausayninta llakiman churananpaqchu, hinaspapis yachay wasipi yachaqa shan cheyta hunt' ananmi, llank' aynin mana ima

sasachaykunatapis apamunmanchu kausayninpaq, wiñayninpaq, yuyayninpaq, iñiyinpaq, runawanpas sumaqpi kausananpaq.

KINSA HATUN T'AO

WAWA, ERQE, WAYNA, SIPAS PAYKUNAQ KAQNINMANTA WAKIN KANMI ONQOSQA KURKUN MANA HUNT'ASQACHU.

Iskay chunka kinsayoc t'aqa.- Wakin wawa, erqe, wayna, sipaspa mana kurkun hunt'asqachu.- cheypaqmi hatun huñukuypi chaninchamunku mana hunt'asqa kurkuyoqpaq kanmi amachaqkuna, kay kasqan qelqapipas kashan wawa, erqe, wayna sipas paykunatan amachan tukuymanta kurkunku mana hunt'asqa kasqan rayku. Estadon yanapamushan anasapa suntur wasikunamanta pacha (Ministerios) cheypaqmi kamachikamun Consejo Nacional de la Persona mana hunt'asqa kurkuyoq, paykunatan yanapanqaku, kusayninpi, yachaqayninpi, puqllanankupaq, huñunakunankupaq, atisqankuman hina llank'anankupaq, ichaqa manan pisipaqchu qhawarinqaku, aswanpaq yanapana runakaynin wiñananpaq, kausaynin kachun hunt'asqa chaninpi, imapipas paykuna atinkumanmi rimariyta, ruwayta manan pipas t'aqanmanchu, pisichanmanchu, aswanpas kуска ima ruwaypipas tiyasqanpi runamasinwan.

TAWA HATUN T'AOA

WAWAKUNAQ, ERQEKUNAQ, WAYNA SIPAS PAYKUNAQ KAQNINMANTA.

Iskay chunka tawayoc t'aqa.- Imachus ruwanankumanta.- Wawa, erqe, wayna, sipas paykunaq ruwananmanta, kaykunan kashan:

- a) Tayta, mamanta otaq uywaqninta hatunchanan kasukunan, ichaqa manan sasachay kanmanchu qelqaq kamachisqanman hina.
- b) Yachaqanan kuisqa, hunt'asqata.
- c) Atisqankuman hinan qhawananku, amachananku tayta mamankuta, uywaqninkuta, onqosqaña, otaq sinchi yuyaqña kaqtinpas.
- d) Wasipi ima ruwaytapis yanapakunan wiñasqanman hina.
- e) Manan sarunch'anmanchu runaq, ni Estadoq kaqninkunata.
- f) Tiyasqan muyuriqninpi kashan imaymana paykunawan sumaqllapi kausanan.
- g) Pay kikin tukuy mana allinmanta waqaychakunan
- h) Kausayninpaq onqoyta apamunman ima mikhunapis, uyanapis cheyta ama
- i) Runakunaq kaqninta, iñiyininta chaninpaq qhawarinqa, hinaña mana paypa hinachu.
- j) Hatunchanqa perusuyuta, kamacheq qelqankunata, khuyanta tukuy ima reqsichiwanchis hatun suyuta hina, kallantaq ñaupá runakuna allin kausayta maskaspa kausayninkuta churayorqan.

PHISQA HATUN T'AQA

AMACHAQ QELQAMANTA

Iskay chunka phisqayoq t'aqa.- Imankunan kaqninchiskuna, ichaqa mana watasqachu ni wisk'asqachu.-

Estadon amachan tukuy ima kaqninkunata, cheymanta qespisqa mana wisk'asqachu wawa, erqe, wayna, sipas kay qelqaq kamachisqanman hina, kay patarapi kamachikamun paykunaq allinninpaq.

Iskay chunka soqtayoq t'aqa.- Llapaman willarina, reqsichina kay amachaq qelqamanta.- Suntur anasapa wasi Ministerio de Promoción wiñachin warmikunaq ruwayninta Mujer y del Desarrollo Humano PROMUDEH, paykunan kaymanta willakuyta mast'arinqaku rimaspa, qelqaspa, wawakunaq, erqekunaqa, wayna, sipaspa kaqninkunamanta, cheyman hinan qelqakuna seq'ekunqa hoq llaqtakunapi kaypi hina llank'ashanku paykunawan, hoq llipsipi seq'ekunqa yanapanakunankupaq.

ISKAY KAO QELOA PATARA

PERUSUYUNTINPI CHANINCHASQA KASHAN, WAWATA, ERQETA, WAYNA SIPASTAN AMACHANQA TUKUY MANA ALLINMANTA, YANAPANQATAQ

ÑAUPAQ HATUN T'AQA

PERUSUYU UKHUPIN KASHAN CHANINCHASQA KEY QELOA PURICHEQ.

Iskay chunka qanchisniyoq t'aqa.- Reqsichinamanta.- Perusuyuntinpaq kamacheq qelqa munan wawa, erqe, wayna, sipas tukuyman amachasqa kananta, allin kaypi kausanankupaq, llank'ashankun estadoq suntur wasinkuna, wakinqa mana estadoqchu, ichaqa llank'shanku kuskamanta wawakuna, erqekuna, wayna sipas chaninkaypi wiñanakupaq, tukuy mana allinmanta amachasqa.

Ichaqa askha suntur wasikunan huñuyukun sapanaka llank'amushanku wawa, erqe, wayna sipas wiñachunku allin amachasqa nispa, wakin Estadoq, wakinqa mana, yuyaynikuqa huñuykusqa.

Iskay chunka pusaqniyoq t'aqa.- Tukuy llank'aykuna pusaq, umalleqtaq.- Anasapa warmikunamanta suntur wasi, runa allin kaqniyoq kachun nispa sutinmi Ministerio de Promoción de la Mujer y del Desarrollo humano PROMUDEH, paykunan umalleq hina ñaupaqman apan cheypaq rakirinakunku llank'anata, mayqenmi allin kanman nispa, paykuna llank'aqpura qhawarinku wawa, erqe, wayna, sipas wiñachunku thaukaypi nispa. Umalleq kashan PROMUDEH paykunan yachan wawa, erqe, wayna, sipas, imayna wiñachinamanta.

Iskay chunka isqonniyoq t'aqa.- Ima ruwanamanta.- Suntur warmikunamanta wasi PROMUDEH paykunan ñaupaqman apashan wawa, erqe, wayna, sipas allin kaypi kausananakupas, wiñanankupaq, ichaqa kayaakaunan ruwana kashan:

- a) Ajllarinqaku imayna llank'aymi allin kanman, willarinakuspa qallarikunqa wawakuna, erqekuna, wayna sipaspa kausaynin kachun ama ima sasaychayniyoq, hunt'asqa ukhullapi.
- b) Ñaupaqta yachachinqaku kamachiqoq qelqamanta perususntinpaq llapapaq imaynatas, imakunawansi allinta uywana kanman wawakunata, erqekunata, wayna sipaskunata.
- c) T'aqwiringaku tapurispas maykunapin wawakuna, wayna sipaskuna tarikunku mana allin kaysaypi, llakipi cheykuna kaqtinqa chanimanmi churanqaku pitapas.
- d) Willakunqa uskhayllaman wallakunaman Policía Nacional de Adopciones cheypaq kanmi suntur wasi mana tayta mamayoq wawakunata, wayna, sipasta hoq allin kaqniyoq runaman qonkumanmi wawanta hina uywananpaq ichaqa hoq qelqapi allin seq'esqata.
- e) Hoq llipsipi qelqakunan pikunan llank'ashanku kanmanmi hoq t'aqa runakuna mana estadoqcho, kallamantaq ayllukunapi wawakunata, erqekunata, waya sipasta yanapashanku.
- f) Kanmi Estadoq suntur wasinkuna, wakinqa mana estadoqcho, ayllukunapipas kashan ichaqa llank'ashankun wawakunapaq, erqekunapaq, wayna, sipaskunapaq allinninpaq, cheykunatan waturinqaku, t'aqwinqaku imaynan kashan llank'asqanku, hunt'akushanchu kamacheq qelqaman hina, icha ima sasaykunachu tarikun.
- g) Qhawarinan kanqa kamacheq qelqaman hina hunt'akushanchu, cheymanta hatun huñunakuy kamachikamurqan iamakunas kan wawakunapaq, chey q'emer kashallantaq kay qelqa, hoqkunapis perususyuntinpaq qelqakuna kamachimun chaninchamun.
- h) Llapanta t'aqwirina kanqa, qelqaman hina llank'asqankupi hunt'akushanchu wawapaq, erqepaq, wayna, sispakunapaq allinninpaq.

Kinsa chunka t'aqa.- Imaynatan suntur wasikuna llank'ayninkuta rakinakushanku.- PROMUDEH, llank'anan kusmanta wakin paykuna hina wawakunapaq, erqekunapaq, wayna, sipaskunapaq, allinninpaq llank'aqkunawan, aswantaqa perususyuntinpaq llank'aq kashan paykunawan sutinmi Sistema Nacional de Atención Integral, paykunapis manan sapallankuchu llank'anku aswanpas Estadoq churasqan wasikunapi llank'aqkunawan, wakinqa mana estadoqcho.

Kinsa chunka hoqniyoq t'aqa.- Ch'eqerichinkun tuyuyjinaman.- Regionkunapi umalleq, huch'uy suyukunapi umalleqkuna llank'anqakun imaynatachus kamachikamun PROMUDEH kaqlata, paykunan ñaupaqman apashan cheypaq qelqashanku ruwasqankuta cheyman hina wakinpas llank'anqaku, ichaqa kikin suyukunapin qhawarimunqaku hunt'akushanchu manachu, cheypaqmi PROMUDEH llank'ashan yachaqkunawan kashankun regionkunapi, ayllukunapi.

ISKAY HATUN T'AQA

IMAWAN IMAYANATAN WAWAKUNA WAYNA SISPASKUNAPAQ HUNT'ASQA YANAPAY KANMAN

Kinsa chuka iskayniyoq t'aqa.- Imaynatan apakunqa.- Sut'intan kamachikun imayna llank'anamanta, allin ruwaqta qhawarichinqa, wakinpas chey hinata ruwanankupaq, llank'asqanku sut'in kanqa tukuypa rikurinanpaq, amachakunqa tukuymanta wawata, erqeta, wayna, sipasta, cheymanta yachachinqaku imaynatas aswan allinta yanapana kanman cheypaqmi PROMUDEH churayukun kamachiqoq qelqaman hina hunt'akunanpaq

Kinsa chunka kinsayoq t'aqa.- Yuyaykusqankuman hina hunt'akunanpaq.- Wawa, erqe, wayna sipasta aswan allin yanapanapaqqa ruwana keykunata:

- a) Manaraq ima sasachay kashaqtin ña llank'arinkuña allin kausayman churayunankupaq.
- b) Allin ruwaqta ñaupaqman churarinqaku astawan kallpachakunanpaq llapa aylluntin, hinataq imatachus yachanku ruwayta aswanta llank'akunqa.
- c) Manaraq ima llakipas chayamushaqtin, yachankuñan imachus ruwanankuta, cheywanmi aswan allinta amachanqaku.
- d) Sasachaykuna, llakikuna chayamuqtin cheypaq ña kanña runakuna chey pacha imas ruwanakuta yachankuña ñaupaqmantaraq.
- e) Onqosqakunta uskhayllan yanapanqaku, onqosqa kurkunmanta, otaq yuyayninmanta paykunapaq yanapay kanqa, allin yachaq llank'aqkunawan.

Kinsa chunka tawayoq t'aqa.- Imaynan kashan llank'ay yuyaykusqa hunt'akunanpaq.- Qhawarinku kaykunata ruwasun nispa, hunt'akunanpaqqa reqsiykunqaku aswanta inaynapis, maypis tiyan wawakuna, werqekuna, wayna, sipaskuna cheyman hina rimayunqaku PROMUDEHpi llank'aqkunawan paykunaq kamachisqanman.

Kinsa chunka phisqayoq t'aqa.- Hoq niray llank'anapaq.- Cheypaqmi PROMUDEH llank'asqanta astawan wiñarichinqa, ichaqa hoq niray wawakunawan, erqekunawan, wayana, sipaswan imarayku paykunan tiyanku hoj niray kausaypi hinaspapis mana wakin runakuna hinachu aswanpas paykunaq ukhullapi kausayninku hoj niray.

Kinsa chunka soqtayoq t'aqa.- Willakuymi kan yanapanqaku wawa, erqe, wayna, sipas kashanku mana kurkunku hunt'asqachu paykunata.- Wakin wawakuna, erqekuna, wayna, sipas kanku mana hunt'asqa kurkuyoqchu, cheymanta wakinqa hanpisqa kashan, wakintaq manaña atikunchu hinallapi qhepapunko, paykunatan imaña kaqtinpas hanpi kamayoq wasikunapi hanpinqaku, cheymanta yachachinqaku ñawinchayta, qelqayta, hinaspataq yachachinqaku atisqankuman hina llank'ayta wiñarispas llank'anankupaq, chey hina mana wiqch'usqachu kashan paykuna aswanpas hanpikamayoq hanpinqa, yachacheq

yachachinqa, llank'anankupaq ruwayta yachanqa, cheypaq kashan kinsantin suntur wasikuna, hanpikamayoc, yachacheq, llank'aq.

Mana kurkunku hunt'asqachu wawaq, erqeq, waynaq, sipaspa, ichaqa paykunapay kanqinmi hanpisqa kanankupaq, cheypaqmi kashan PROMUDEH wasi paykunata yanapanqa tukuymanta ñaupaqta.

Kinsa chunka qanchisniyoq t'aqa.- Kay llank'aymi kashan wawa, erqe, wayna, sipas paykunan yachankuman ujayta onqoy tarinakupaq, kurkunku thuñikunanpaq, paykunapay llank'ay.- Kanmi erqekuna, wayna, sipaskuna ujanku mana chanin ujanakunata cheymi yuyayninkuta chinkachin, kurkunkuta thuñin, paykunatan hanpinqaku hanpikamayoc wasimanta. PROMUDEH paykunan rimaykunqaku, hoq suntur Estadoq wasinkunawan wakinqa mana estadoqcho paykunawan, llank'ashanku sullk'akunaq onqoynin amachanankupaq.

Kinsa chunka pusaqniyoq t'aqa.- Kanmi waw, erqe, wayna, sipas maqasqa, k'amisqa cheymanta manaraq chaninñinpi map'arunku (violencia sexual).- Kanmi wawa erqe, wayna, sipas, k'amisqa, maqasqa, map'asqa, usqhayllaman munanku yanapayta, amachaqta, paykunan hanpina kurkunpi, yuyayninpi, aswantaqa hanpikayoqkuna, kay yanapay kananmi ayllunpaqwan hanpina kanqa taytan, maman, sullk'ankuna, hanpinan yuyayninta, kurkunta, cheypaq estadon kamachin wallakunata sutinmi Policía, qelqa kamayoq amachaqkuna, cheymanta PROMUDEH rimanakunku llapa suntur wasikunawan wakin kashan estadoq, wakinqa manapis, ichaqa llapan kallpata huñushanku wawata, erqeta, wayna, sipasta yanapanankupaq hanpikamayocwan, hinallataq pisiyachun maqayninku kuraq runakuna sinchita k'amisunki, maqanku, map'apunku sullk'akunata.

Kinsa chunka isqonniyoq t'aqa.- Llank'anku wawa, erqe, wayna, sipaskunapay hoq pacha ayllunkuta walqanqawan (Arma) wañuchisqaku cheymi llakisqa llaqtankumanta lloqsinpunko.- Wawa, erqe, wayna, sipaskunaq ayllunta walqanqawan sutinmi Arma wañuchimusqaku, chey kaqtin manchasqa llaqtankumanta lloqsinpunko, paykunatan usqhayllaman yanapana kanqa perusuyuntinpi yachaqkuna yanapanqa, PROMUDEH cheypaq waqyanqa Estadopaq, wakinqa manapis Estadoqcho, paykunan perusuyuntinpi llank'anqaku, sullk'akuna yanapanankupaq, kallanmantaq hoq hawa suyukunamantapas yanapay kanmanmi llakisqakunapay.

Tawa chunka t'aqa.- Willakuymi kan wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna llank'ankun wakinqa k'iqllukunapi tiyanku.- Wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna llank'anku, ichaqa paykunapay yanapay kan, ñaupaqtaqa yachanankumanta, wiñanankunmanta, yuyayninko hanpinamanta.

Wakin wawakuna, erqe, wayna sipaskuna tiyanku k'iqllukunapi, paykunapay yanapay kanqa hunt'asqapi ñaupaqta yachay wasikunapi yachanamanta, sayayninpi wiñananmanta, yuyaynin hanpinamanta.

Cheypaqmi PROMUDEH llank'arinqa regionkuna umalleqwan, huch'uy suyukuna umalleqwan, ichaqa llank'ayninku wiñarinqa, ruwasqanku willarikunqa, cheywanmi

aswan kallpata hap'irikunqa llank'ayninkupe, ayllukunawan, yachay wasikunawan, llaqtakunawan.

Tawa chunka hoqniyoq t'aqa.- Willakuymi mast'arikunqa wawakuna, erqe, wayna sipaskunan kan mana tayta mamayoq, tarikunku sinchi mana imayoq.- Wawakuna, erqekuna, wayna, sipas, paykunan yanapasqa kanqa, cheypaqmi t'aqwirikunqa cheqapaqchu mana kan tayta, maman, tarikunku mana piñiqoq mana imayoq, paykunatan yanapanqaku llapamanta kashanmi Estadoq cheykunapaq llank'aq wakinqa mana Estadoqcho, ichaqa llank'ashanku sullk'akunaq allinninpaq.

KINSA HATUN T'AQA

WAWAKUNA, ERQEKUNA, WAYNA, SIPASKUNA AMACHAQ.

Tawa chunka iskayniyoq t'aqa.- Sut'inchamunqa.- Wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna amachaq kanmi qelqa kamayoq, paymi yanapan kamacheq qelqaman hina, paykuna llank'ashanku kuskalla llaqta kurakakunawan suntur wasinkunapi llank'aqkunawan, paykuna tarikullankutaq Estadoq wasinkunapi, wakin wasikuna mana Estadoqcho, ichaqa paykunapis amachashankun sullk'akunata, cheymanta willarinkun mana allin kasqanta, hinataq amachan qelqaman hina, ichaqa chey yanapaykuna manan qolqepaqchu manan kutichinankuchu imatapas yanapasqanmanta aswanpas yanqalla, hinapaqmi rimasqa.

Tawa chunka kinsayoq t'aqa.- Llank'aq qhawaqkuna.- Kay amachaqmi llank'anqa suntur wasikuna Estadoq kashan Regionkunapi, llaqtakunapi, wakinqa mana Estadoqcho ichaqa llank'ashanku wawakunapaq, erqekunapaq, wayna, sipaskunapaq.

Tawa chunka tawayoq t'aqa.- Pikunan Amachaq llank'aqkuna.- Amachaq llank'anku kashan askha yachay kamayoqkuna, paykunan kashan allin runakuna, reqsiqa allin kausaypi tiaq, cheypaqmi ñaupaqtaraq yachachinku ima ruwananta, qallarín yuyaycharispa, amachaspa, kallanmantaqmi wakin amachaq wasikuna llank'anman mana qelqa kamayoqwan. Kay amachaqkunatan yachachinqaku ñaupaqtaraq sullk'akuna yanapananpaq, warmi otaq qhari, kanmanmi kasqan llaqtamanta.

Tawa chunka phisqayoq t'aqa.- Imakunan ruwanan amachaqpa.- Amachaqpa ruwanan kashan keykuna:

- a) Yachananmi imaynas kashan wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna, paykunan kashan Estadoq suntur wasikunapi, wakin wasikunaqa mana Estadoqcho cheykunapin maskhashanku yanapayta.
- b) Maypichus wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna, kashan sarunch'asqa hoqkunán ninman noqan kani aswan allin, nispa qechunman paykunaq kaqninta, otaq ima sasachayta churanaman sullk'a kaqtin otaq waqcha kasqan rayku.

- c) Wawakunan tayta mamankuwan sumaqllapi kausakunanku cheytan umacharinanku, cheykunapaq ima sasachayña kaqtinpas paykuna puratan allipunachinanku, kanman k'aminakuy warmi qhari, tayta mamakuna wakin tiyaqmasinkuwan, taytakuna mana wawanpa mikhunanpaq imatapas qonchu, wakinqa wasimanta, hallp'amanta, ichaqa allipunay atikunman manaraq Juzgadoman chayashaqtinku.
- d) Reqsiykunan kanqa imaynas taytan, maman wawankunapas.
- e) Willarina kanqa pikunan atisqaman hina llank'ashanku yanqalla, wawa, erqe, wayna sipasta yanapaspa, amachaspa wasikunapi.
- f) Wakin llank'aqkunawan kallpata, yuyayta, churarispa llapamanta ruwanapaq, cheymi wawakunata, erqekunata, wayna, sipaskunata allin kayman churanman.
- g) Yachachina kanqa allin kausaypi tiyanankupaq tayta mamanku, wawankuwan wakinqa mana allinpichu kausashanku, ichaqa amaraq juzgadoman chayashaqtinku.
- h) Maypichus wawakunta, erqekunata, wayna sipasta llakiman, sasachayman churashanku cheyqa willamunan usqhayllaman kurakakunaman, paykunan amachanan chaninchanan sullk'akunapaq.

Tawa chunka soqtayoc t'aqa.- Huñunakuyninkoq Sutintan qelqaman churachinqaku.- Kanmi Estadoq suntur wasinkuna , wakinqa hoq t'aqa ichaqa wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskunaq allinninpaq llank'ashanku, chey wasipi amachaqmi imaynachus mañakuykuna kashan, qelqasqa cheyman hina mañanmanmi PROMUDEH paykuna yanapanapaq.

Tawa chunka qanchisniyoq t'aqa.- Imayna pachapin llank'ashanku imaynatan.- Amachaqkuna imaynatan llank'ashanku, paykunan llank'ananku imaynatachus Estadopaq llank'aq, cheymanta kashan hoqkuna ruwashanku kasqallantataq, ichaqa kananmi yanapaykuna.

TAWA HATUN T'AQA

IMAYNA PACHAPIN WAKIN WAYNA, SIPAS LLANK'ANKUMAN

Tawa chunka pusaqniyoq t'aqa.- Maykunapin kay kamachisqa hunt'akunman.- Wakin wayna sipaskunan llank'anku kanman estadopaq, hoq runapaq, otaq wasillanpi, paykunatan amachan kay qelqa, wakinqa llank'anku wasikunapi yanapakuspa mana ima qosqa ayllunkuq wasinkunapi, wakinqa yachaqashanku chayraq llank'ayta, hoqkunataq yachay wasipi ña yachay tukunankupaqña yachanku imaynachus yachasqanman hina ruwanku, ichaqa hoq qelqata hina ruwaynikupi kasukunku.

Tawa chunka isqonniyoq t'aqa.-Mayqen susntur wasikunan amachan llank'aq wayna sipasta .- Amachaq kashan PROMUDEH, ichaqa rimanakunku sumaqpi kuskamanta llanak'asun nispa llank'ana suntur wasiwan, hanpikamayoq wasiwan, Yachay wasiwan umalleqninkuwan cheymanta Regionakunapi umallqwan,

Municipiokunawan, kay hinatan PROMUDEH llank' amushan, hinallataq kamachikun yanapanan kanqa aswantaqa wayna sipas llank' ashan paykunata.

Phisqa chunka t'aqa.- Wayna, sipas atinmanmi llank'ayta cheypaq sutinta qelqachimuna kanqa.- Wayna, sipas llank' ananpaq, hoq kuraq ayllunmi otaq kurakan ninman arí llank'ayta atinmanmi, cheymanta sutinmi qelqachina kanqa, cheyraqmi atinman llank'ayta ayllunpapi mana imallamanta yanqalla.

Chay llank' aq wayna otaq sipas piqpa makinpicha kashan, ichaqa llank' ashan yanqalla, imayna kaqtinpas sutinta qelqachimunqa Municipiopi.

Sutin qelqakunqa patarapi cheypaqmi kashan Municipiopi, hinallataq churakunqa imakunatachus kamachikun kay qelqa phisqachunka kinsayoq t'aqayninpi cheykuna qhepanan qelqasqa, cheywanmi atinman llank'ayta.

Phisqa chunka hoqniyoq t'aqa.-Watantan munanku cheyman hina llank' ananpaq.- Wayna sipaspa watantan munanku cheyman hina llank' ana qonankupaq, ichaqa kaykunan hunt' ana kanqa.

1. Hoq runaqpi llank' ananpaq otaq payllamanta llank' anman.
 - a) Chaqrapi llank' anankupaq kananmi chunka phisqayoq watayoq, ichaqa mana makinariakunawan llank' ananpaqchu, yachasqallanwan.
 - b) Kanan chunka soqtayoq watayoq, llank' ankumanmi hatuchaq khatuna, chhalana wasipi, otaq rantispa, cheymanta hallp' a ukhumanta orqomunku qorita, qolqeta cheypi.
 - c) Chunka qanchisniyoq watayoqmi kananku askhanpi challwaspa llank' ananpaq.
2. Hoqkunapipas llank' anankupaq kananmi chunka iskayniyoq watanpi.

Wayna sipas llank' anankupaqqa, taytan, maman, otaq uywaqnin, paykunan llank' anankupaqqa ninan allinmi nispa, ichaqa mana munan chayqa manaraq atikunchu.

Phisqa chunka iskayniyoq t'aqa.- Pikunan wayna, sipas llank' ananpaq, ninkuman arí allinmi llank' achun nispa.- Kamachisqa qelqapi kashan atinmanmi arí allinmi llank' achun waynapas, sipas nispa llank' aymanta yachaq suntur wasipi llank' aqkuna paykunan qhawaringaku ñaupaq t'aqapi qhawarikamun watankumanta cheyman hina atinkuman llank'ayta:

- a) Suntur wasi llank' anamanta qhawaringa wayna sipas atinmanmi llank'ayta hoq runaqpi, otaq suntur wasikuna munankuman llank' aqta cheyqa.
- b) Municipiokuna hinaña kanman distritopi , provinciapias, maypichus wayna, sipas tiyan cheyman hina, wakinqa paykunalla tarinku llank' anata runaq wasinpi wayk' uyta kamachi ruwaypi, wakinqa llank' ankuman llaqtanku ukhupi rantispa chhalaspa.

Llapan llank' anapaq sutinta qelqachinankupuni, cheyqa manan qolqepaqchu sutin churachiyqa aswanpas hanqalla.

Phisqa chunka kinsayoq t'aqa.- Wayna sipas llank'ananpaq qelqanan kaykuna.- Suntur wasikuna cheypas kashan, wayna, sipas llank'ananpaq chaninchaq paykunan patarapi qelqanan kaykunata:

- a) Hunt'asqa sutinta waynaqta, sipaspata
- b) Tayta, mamanpa, otaq kan uywaqnin icha piwanchu kashan, paykunaq sutinta
- c) Hayk'aqmi paqarimuran, ima p'unchay, wata, maypi.
- d) Qelqasqa qhepanan kunan maypi tiyasqanta, ima ayllupi, llaqtapi.
- e) Imatan kunan ruwashan
- f) Hayk'ata chaskinman llank'asqanmanta
- g) Ima pacha puriypin llank'ayta atinman.
- h) May Yachay wasipin yachaqashan, ima pacha puriykunapi
- i) Hanpi kamayoqpa qomusqa llipsi ima yupayniyoqmi.

Phisqa chunka tawayoq t'aqa.- Pin ninan ari allinmi llank'achun nispa.- Wayna sipas llank'ananpaq hunt'anan kaykunan, cheywanmi ari atinmanmi llank'ayta mispa kamachimunkuman:

- a) Yachay wasiman yachaqaq rinanpaqqa, llank'asqan manan hark'anmanchu.
- b) Hanpikamayoqpa qomusqan qelqa kausayninmanta, cheqaqtan ninan allinmi llank'ananpaq kashan nispa, kurkunpi, yuyayninpi, mana llakisqachu nitaq phiñachu, llank'aynin qallarinanpaq. Ichaqa hanpikayoq llipsipi qelqasqan manan qolqepaqchu, hanqalla, cheyta qomunqa hanpina wasimanta, otaq llapa amachaq hanpina wasimanta sutinmi Hospital de Seguridad Social.
- c) Manan mayqen wayna sipaspaspas llank'ayta atinmanchu manataq hanpi kamayoq llipsipi qelqata qomunmanchu cheyqa.

Phisqa chunka phisqayoq t'aqa.- Hanpi kamayoqpa qhawasqan.- Llank'aq wayna, sipaskuna sapa kutin hinan hanpi kamayoq qhawanqa, wakinqa llank'ashanku paykunallamanta, hoq runaq wasinpi wayk'uspa imatapis ruwaspa paykunatapis qhawallanqataq hanpi kamayoq hanpina wasimanta, ichaqa manan qolqepaqchu, hanqalla hanpi kamayoq qhawanqa.

Phisqa chunka soqtayoq t'aqa.- Imayna pachakunapin llank'ankuman.- Wayna sipas llank'aqkuna kashanku chunka iskayniyoq, wakin chunka tawayoq watanpi, hoq p'unchaypi tawa pacha puriyllatan llank'ayta atinku, qanchis p'unchaypi iskaychunka tawayoq pacha puriyllata.

Wakin wayna sipas kashan chunka phisqayoq , otaq chunka qanchis watayoq paykunan llank'ayta atinku hoq p'unchaypi soqta pachata, puriyllata qanchis p'unchaypitaq kinsachunka soqtayoq pacha puriyta.

Phisqa chunka qanchisniyoq t'aqa.- Tuta llank'anankumanta.- Wayna sipas tuta llank'ananmanta, kashan qanchis tuta pachamanta, qanchis pacha puriy paqarkama, chayta chanichamunqa llank'ana suntur wasimanta umalleq, ichaqa chunka phisqayoq watayoq kashaqtin, may pachachus chunka pusaqniyoq watata hunt'aqtin, paykunapis tawa pacha puriyllapi p'unchaypi llank'ananku, ichataqchus tuta llank'asqankupi aswan pacha puriy llank'ankuman cheyqa mana atikunchu.

Phisqa chunka pusaqniyoq t'aqa.- Manan atinmanchu llank'ayta.- Wayna, sipas hallp'a ukhupi manan atinmanchu llank'ayta, sinchi llasata apanaqaspa, nitaq llaminkumanchu kurkunku, kausaynikupas kuska tiyaq masinkunapas.

onqoy apamuqta. Cheypaqmi PROMUDEH rimanakunqa llank'anamanta suntur wasiwan, cheymanta llank'aymanta yachaq huñunakuywan, runa llank'acheq wasikunawan, paykunawan sapa kutin hinalla rimarinqaku, llank'aq wayna, sipas ama onqoyta tarichunchu, nitaq llakisqachu kanqa.

Phisqa chunka isqonniyoq t'aqa.- Llank'asqanmanta hayk'a chaskinanmanta.- Wayna sipas llank'asqanmanta chaskinan wakin llank'aqmasin kasqallantataq ruwashanku pay hina, kasqallantataq, hinaqa manan aswan pisita paykunamantaqa chaskinkumanchu.

Soqta chunka t'aqa.- Llank'aq wayna sipaspa kananmi hoq llipsipi qelqasqa.- Llank'aq waya, sipaspa kananmi hoq llipsipi qelqa ichaqa pichus arí allinmi llank'ay niqpa sek'enwan, cheypitaq qelqa kanqa imatachus kamachinman kay kasqan qelqapi phisqachunka kinsayoq t'aqanpi cheykunata kamachikun.

Soqta chunka hoqniyoq t'aqa.- Yanapay, kaqninkupas kanqa llank'aq wayna, sipaspaq.- Wayna sipas llank'acheq runakuna, paykunan qonan pachata puriya, yachay wasiman yachaqaq rinankupaq, cheymanta qolqenpi qopunanku, wata llank'asqankumanta samariyta qonanku hoq killata, cheypas kanan yachay wasipi samashanku chay pachakuna chey kinray.

Soqta chunka iskayniyoq t'aqa.- Wayna sipas llank'acheq wasikuna otaq runakunaqmi kanan llipsipe qelqasqa.- Kanmi hatun wasikuna llank'achinku cheypi, ichaqa paykunan hoq llipsipi qelqananku llank'aq waya sipaspa kasqanata imatachus mañan kay kasqan qelqapi phisqa chunka kinsayoq t'aqanpi cheykunata hap'inan llank'acheq.

Soqta chunka kinsayoq t'aqa.- Kanmi wasikunapi ayllunkuqpi wayna sipas llank'aq, ichaqa manan kutichipunkucho llank'asqamantaqa.- Wayna sipas llank'anku ayllunkuq wasinpi ichaqa mana chaskinkucho imapatas llank'asqankumanta, paykunapaqmi kanan chunka iskayniyoq pacha puriy sapa p'unchay samanankupaq. Wakinpi kan llank'acheq runakuna, wakinpi kan patrones sutiyoq, wakintaq taytanku, otaq ayllumasin, piña kaspapas qonanmi p'achata yachay wasiman yachaqaq rinanpaq.

Chey kamachikuytan hunt'achinan qelqa kamayoq sutinmi Juez paykunan yachanku, llank'aq wayna sipaspa wasinkunapi.

Soqta chunka tawayoq t'aqa.- Llapa amachaq waqaychaqmanta.- Llank'aq wayna sipas, hinaña imapipas ichaqa llank'an, paykunan kanqa amachasqa, waqaychasqa kausayninku qhalila kananpaq, allin kausayllapi tiyanapaq. Chey hinatan kay qelqa kamachikun, llank'acheqkunawan sapa killa qolqeta qonan hanpi kamayoq wasiman onqosqakuna hanpinankupaq, wakinqa llank'ashanku ayllunpa wasinpi otaq paykuna

kikinku llank'ayta yacharunku, paykunapas atikunkun hanpichikuyta cheypaq qolqeta qomunan, hoq llank'acheqnin runa, paykunan qolqeta qomunan hanpina wasipi hanpsichikamunankupaq, cheymanta chunka p'akillanta qolqeta qomunanku hanpina wasiman, onqoy hamuqtin hanpichikunanpaq.

Soqta chunka phisqayoyq t'aqa.- Atinkumanmi pay wayna sipaskuna.- Wayna, sispas llank'aqkuna atinkumanmi paykuna kikinku ima sasachaypas kaqtin willamunkumanmi llank'aymanyachaq kurakakunaman, manan cheypaqqa kanan hoq amachaqchu, paykunalla manapis llank'asqankumanta qopuchunko qolqenpi cheykunatan willamunanku kanqa.

Soqta chunka soqtayoyq t'aqa.- Llank'aq wayna sipas huñunakuyta atinkumanmi.- Llank'asqankumanta imapis kaqtin llapamanta mañakunankupaq, cheymanta atinkun hoq sindicato ruwayta.

Llank'aq wayna sipaskuna atinkumanmi aswan hatun huñukuyman qelqachikuyta llapankumanta imapis kaqtin mañakunankupaq.

Soqta chunka qanchisniyoq t'aqa.- Municipiokuna llank'anata ukhurichimunkun.- Warayoyq llaqta umalleq kamachikamun, llank'anankupaq ñaupaqtaqa yachachenqakuraqmi imayna llank'anankupaq, ichaqa Municipiokunan kamacheq qelqata qomun cheymi hunt'akunan, cheypaq qhawarinku ñaupaqtaqa llank'anata qokuchun wayna sipasman nispa, cheypaqmi kanan qelqasqa wayna sipaspa sutin kasqan Municipiopi.

Soqta chunka pusaqniyoq t'aqa.- Llank'anankupaq ñaupaqta yachichinqakuraq.- Llank'anapaq suntur wasimanta paykunan yachachenqaku ñaupaqtaqaq imayna, maypi llank'anankupaq, cheymanta wayna sipaskuna, aswan ñaupaqman yachay wasikunapi imatas yachayta munanman, imapaq hinas yuyaynin kashan, cheyman hina yacharihinqaku llank'aq wayna sipaskunata.

PHISQA HATUN T'AQA.

SASACHAYKUNA, QONQAYKUNA MUCHUCHIY

Soqta chunka isqonniyoq t'aqa.- Sut'inchakun.- Kanmanmi amachay otaq qonqaypas ima mana allin ruwaypas wawakunaq, erqekunaq, wayna sipaspa kaqninkuna sarunch'aq otaq sasachaykunata churanman, kay qelqaq kamachisqanman hina.

Qanchis chunka t'aqa.-Llallinakuq hina, cheymanta pis kamachikuq kanqa.- Kay llapan wawakunamanta, erqekunamanta, wayna sipasmanta amachaq, qhawaq kashan PROMUDEH, cheymanta kallantaq suntur wasi wawakuna, wayna sipaskuna amachaq, paykuna kashan llaqta kurakunawan, llapamanta qhawanman kashan kay qelqaq kamachisqan hunt'akunanpaq, mana hinaqa llaki kanman pipas mana hunt'ashanchu cheyqa , otaq wawakunaq, wayna, sipaskunaq kaqninkuna sarunch'asqa kaqtinqa paykunan amachanan chey sarunch'aqkunapaq llakikuy kanqa.

Umalleqkuna wawakuna, erqekuna, wayna sipaskunaq auqan churayuqtinga chey huchanmanta qolqepe kutichinqa, mana kamacheq qelqaq hunt'asqanmanta, qhepaman llaki kay umalleqkunapaq kanqa qelqa kamayoq, amachaq chanchanqa cheyman hina.

Qanchis chunka hoqniyoq t'aqa.- Imayna llank'asqanku kashan cheytan qhawarinqa suntur wasimanta Ministerio Público.- Kaykuna qhawareq, chaninchareq churasqa umalleqkunaq sutinmi Ministerio Público, kallantaq Fiscal Especializado, hoq kaq Fiscal de Prevención del Delito, paykuna kikinku ima pachapipas waturinqaku imaynatas llank'ashanku chayta.

Qanchis chunka inkayniyoq t'aqa.-Qelqa kamayoqkunanan chaninman churanqaku kay llank'aykunata.- Kanmi cheypaq churasqa Jueskuna, paykuna ima huchataña tarispapas llakiman churanqa muchuchinqa qelqaman hina, ichaqa waqyarinqa cheypaq hoq umalleqta Ministerio Público chay suntur wasimanta.

Qanchis chunka kinsayoq t'aqa.-Imakunan ruwanan Rigionkunapi Umalleq hinallataq llaqtakunapi umalleqkuna.- Kuraka Rigionkunapi umalleqkuna, llaqtakunapi warayoq paykunanan kamachiqoq qelqata qomunanku kay qelqa k'emiykuqta hina, wakin kamachikuykuna, chaninchananpaq ima juchakuyña kaqtinpas. Ichaqa imaynan kashan wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna maypi tiyasqankuman hina

KINSA KAO QELOA PATARA

AYLLUKUNAMANTA WILLAKUYKUNA

ÑAUPAQ UMA QELOA

TAYTA MAMAKUNAQ, KURAQ RUNAKUNAQ MAKINPIN WAWAKUNA
ERQEKUNA, WAYNA, SIPASKUNA.

ÑAUPAQ HATUN T'AQA

PIKUNAN UYWANQA TUKUY IMAMANTA AMACHASPA

Qanchis chunka tawayoq t'aqa.- Tayta mamakunaq imakunachus ruwananmanta, kaqninmanta kashan.- Tayta mamakunaq llank'ananmi wawankupaq, cheymanta uywananku, tukuy mana allinmanta amachaspa, paykunaq kaqninmi wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna, ichaqa kaykunanan ruwananku:

- a) Tukuy yuyaywan wiñachina kanqa.
- b) Manan imapis pisingachu kausayninkupaq, nitaq yachay wasipi yachankupaq.

- c) Yachaqananpaq umacharina, cheymanta llank'ananpaq yachachina imayna ruwananmanta, cheymanta waturina kanqa imapacha yuyaynin kashan hamut'ananpaq.
- d) Allin kausayta qhawarichina, imataña mana allinta ruwaqtinpas sumallapi yachaykachina kanqa, mana uyariqtin, mana kasukuqtin willana kanqa hoy kurakaman qayllapi kaqman.
- e) Kurakan apaspa kuskalla kana, kuraka apakapuy neqtinga kutichinpunan kanqa
- f) Kuraq pikuna uywashanku cheyqa imaña kaqtinpas paypa rantintan cheykunaman sayana, sullk'akunaq manaraq yuyayninku kanchu huñunakuykunaman rinankupaq.
- g) Chaskinan yanapayta paykunamanta, imaynatachus yanapasqaman hina, ichaqa imaynan kashan watan, kausaynin, manan cheykunata pantachikunmanchu.
- h) Sullk'akunaq kaqnin kanman cheyqa, allinta ch'eqechina, pisiyachina yuyayllawan.
- i) Kallamantaq rikuna kaqninkuna cheyqa chaninchakunqa waranqa tawan t'aqapi hatun patara qelqapi sutinmi Código Civil, chey kamachikusqanman hina.

Qanchis chunka phisqayoq t'aqa.- Sayapuchun wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna uywanamanta.- Pay sullk'akuna uywanamanta sayachikamun kay kamalla kachun nispa ninku, ichaqa kay kuna kaqtin:

- a) Qelqa kamayoq kamachimunman, tayta mamankun tarikun sasa kaysaypi manaraq allinchi kunan kashan, cheyrayku.
- b) Qelqa kamayoq kamachin, manan kunan pacha kanchu pipas wasinpi cheyrayku
- c) Qonkumanmi mana allin kamachiyta, mana allin yuyayta, otaq qhawarichinkuman mana allinkunata cheywan manaraq kanmanchu uywaq.
- d) Tayta mamanku, yachachinman qella kayta, otaq yachachinman mañapakuyta
- e) Nishuta maqankuman, k'aminkuman cheykuna kaqtin
- f) Mana mikhunata qoyta munankumanchu
- g) Tayta mamanku t'aqanakunmanmi, otaq sinchi onqosqa kanman mayqeninpis cheykunata kamachikamun qelqa patarapi Código Civil, t'aqankuna kashan 282-340.

Qanchis chunka soqtayoq t'aqa.- Hayk'aqmanta hayk'aqkama wawakuna, erqekuna wayna sipaskuna uywana, yanapana, wiñachina kanqa.- Tayta mamakunan tiyankunan kуска ichaqa mana rimanakuspa, otaq qhepamanña t'aqanakunkuman manaraq qelqapichi ni kurakaqpichu, cheyqa mayqenpes uywayta atillanmanmi wawankuta, chey hinapin qhepanqaku, paykuna qonan mijunata, p'achata wsita imachus tayta mamaq ruwanay cheyta.

Qanchis chunka qanchisniyoq t'aqa.- Imaynapin wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna uyway chinkapun.- Paykuna uyway, chinkapun kaykuna kaqtin:

- a) Tayta mamakuna wañupuqtin otaq wawanku wañupuqtin.
- b) Wawakuna erqekuna, wayna sipaspa ña watan hunt'arunña, kunanqa kapunku kuraq runaña.

- c) Qelqakamayoq wasimanta kamachikamun wiqch 'punkun wawakuta nispa
- d) Watay wasipi wisk'asqa wawankuta mana chanin ruwasqanmanta otaq paykunata sasachayaman churasqanmanta.
- e) Kallanmantaq llapan ñaupaq huchakunapi kaqtin kashan c), d), e), f)
- f) Wawan allinña kaqtin, ñaupaq kasharan sinchi onqosqachu, chey hinatan kamachikun qelqa patara Código Civil huch'uy t'aqanpi 46.

Qanchis chunka pusaqniyoq t'aqa.- Watiqmanta kutichipun tayta mama uywanankupaq wawakunata erqekunata wayna sipaskunata.- Tayta mamakuna mañakuyta atin may pachachus, sumaqpi allchakapun wawakumanta t'aqarinakusqan kunanqa watiqmanta wawakuta, erqenkuta, wayna sipasninkuta uywayta atinkun ñaupaq hina, ñataq allinña kausayninku cheyqa.

Ichaqa kuraka Juezmi ñaupaqta qhawarinqa cheqaqchu allinpi kausashan tayta mamanku, cheyraqmi atikunman watiqmanta wawanku, wayna sipasninku uywanankupaq kamachisqa qelqaman hina huntakunqa.

Qanchis chunka isqonniyoq t'aqa.- Mañakuy kanman pisi unaylla manaraqmi atiymanchu uywayta, otaq manapuniñan atiymanchu uywayta nispa.-Tayta mamakuna, ayllunkuna otaq kuraq wauqe, pana, hoq kuraq runapis mañakuyta atinmi hoq pisi unaylla manaraqmi atiymanchu sullk'akuna uywayta nispa, otaq mañakuy kanman manapuniñan atiymanchu uywayta nispa.

Pusaq chunka t'aqa.- Kuraka Juez cheykunamanta yachaq, imaynaña kaqtinpas.- Juezmi atin wawata, erqeta, wayna sipasta, saqeyta paykuna uywananpaq, kanmanmi kasqan wawakunaq ayllun, otaq waq runapas ichaqa ñaupaqta qhawarina kanqa allin runa kasqanta, cheypaq mat'ipaykunapaq willarinmanmi hoq kurakaman sutin Ministerio Público, cheyman hina Juez qelqapi kamachinqa hayk'an qolqen kashan wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna uywananpaq cheytan paykunaman qonman sullk'akuna uywanankupaq.

Wakin wawakuna, erqekuna, wayna sipaskunaq kanmi kaqninku, cheytaqa imaynatachus kamachikun Código Civil cheyman hinan kamachikunqa qelqapi Juez.

ISKAY HATUN T'AQA

PIKUNAN WAWATA , ERQETA WAYNA, SIPASTA UYWANMAN

Pusaq chunka hoqniyoq t'aqa.- Pin uywanman .- Tayta mamanku t'aqanasqa kaqtin, wawakuna, esqekuna, wayna sipaskuna uywaqpaq rimanakunqaku llapamanta, pin allinta uywanman nispa, cheymanta ichataqchus wawakuna, wayna sipaskuna mana munanmanchu chey nisqanku runaq uywananta cheyqa, otaq chey runa sasachayta apamunman wawakunapaq cheyqa, paykuna uywaqta churanqa Juez cheykunamanta yachaq, cheytataq qelqapi qomunqa hunt'akunanpaq.

Pusaq chunka iskayniyoq t'aqa.- Hoqñataq uywachun wawakunata.- Sitaqchus usqhayllaman t'iqrakunman, hoq ñataq wawakunata uywachun nispa neqtinkuqa Juez

kamachinqa wakin llank'aq runakunapuwan qhawaripa, cheyqa atikunmi pisi pisimanta ichaqa manan wawakunapaq, erqekunapaq, wayna sipakunapaq apamunmanchu ima mana allintapas, nitaq yuyayninku onqocheqta. Cheypaqmi Juez qhawarinqa sinchi llakipi wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna kaqtinqa, Juez qhawaisqaanman hina paykunaq allinninpaq kamachisqan qelqa hunt'akuchun.

Pusaq chunka Kinsayoc t'aqa.- Mañakuymanta.- Tayta mamanku, mayqenkaqpas qechurun wawata, otaq munan mayqenpas wawa uywayta, cheypaq kanan qelqapi hoq kurakaq qelqapi kamachisqan, cheyqa hoq mañakuy nanachikuytan chayachinan Juezman cheywan kuskata hoq llipsi wawaq paqarimusqanta taytan otaq maman kasqanta sut'inchanapaq reqsichikunqa.

Pusaq chunka tawayoc t'aqa.- Imakunas ruwanan Juez.- Mana pipas kanmanchu wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna uywaq cheyqa, Juezmi chaninchanqa, cheypas qhawarinan kaykunata:

- a) Wawan kanan taytan otaq mamanwan, mayqen kaqwancha askha unayta tiyarqan cheyman hina, ichaqa wawapaq allin kaq kachun.
- b) Sullk'a kaq wawa kinsa watachayoc kaq, mamitanwanmi qhepanqa.
- c) Mayqenkaqpas mana uywanchu wawata, erqeta, waya sipasta cheyqa, atinmanmi watukuq riyta, cheypaq churakunan sapa hayk'apachamanta, ima p'unchaymi watukuq riyta atinman cheykunan qhepanan qelqasqa Juezpapi.

Pusaq chunka phisqayoc t'aqa.- Imaninqacha erqe.- Kuraka Juez cheykumanta yachaq, paymi uyarinqa erqeq wayna sipasta nisqanta cheyman hina kamachinqa piwancha wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna qhepananpaq.

Pusaq chunka soqtayoc t'aqa.- Kamacheq qelqakuna watiqmanta hoq hinata ruwakunqa.- Chey qelqakuna kamachikurqan pis wawakunata, erqekunata, wayna sipasta uywanqa nispa, cheykunan watiqmanta kamachikunqa, cheypaq t'aqwinqaku iman kashan chey qelqa watiqmanta ruwakunanpaq. qhawarikuna pacha soqta killan yupakunan chaya kamacheq qelqaq nisqanmanta.

Mañakuy qelqan kanan musuqmantapas cheyraq qallarikushanman hina, manaraq soqta killa hunt'akushaqtin atikunmanmi watiqmanta qallarikuy, may pachachus wawakuna, erqekuna, wayna sipas kashanman mana allin kausayninpi otaq ima sasachaypas kaqtin.

Pusaq chunka qanchisniyoc t'aqa.- Wawa, erqe, wayna sipas uyway atikunmanmi hoq pachallapaq, mana pasappaqchu.- May pachachus kinsa watayoc wawa kausayninpi mana allinchi kanqa, otaq onqosqapis kanman cheyqa Juezmi chaninchanqa manaraq iskay chunka tawayoc pacha puriy kashaqtin.

Wakinkuna kallantaq cheypiqa Juez chaninchanqa, imaynachus willakuynin kashan chey t'aqa llank'aq runakunaq nisqanman hina, cheypaqpas kuraka Fiscalmi qelqapi kamachikamunan.

Kay mañakuy kasukun may pachachus taytan otaq mamitan mañakuqtin, ichaqa mana mayqen kaqpas uywashanchu pitapas.

Ichaqa manan uyarikunmanchu sitaqchus mañakunman noqa uywasaq wawakunata pisi unaylla nispa, cheypaqqa chanicharinan kanqa kurakakunan.

KINSA HATUN T'AOA

HAYK'A UNAYMANTAS WATUKUQ RINKUMAN

Pusaq chunka pusaqniyoq t'aqa.- Watukuymanta.- Tayta mamankuna manan mayqen wawatapas, erqetapas, waya sipastapas uywashankuchu, paykunan watukuq riyta atinku, cheypaqqa llipsipi otaq imawanpas rikuchinankun sut'ita mana wawakunaq mikhunanpaq qoy atisqankuta, wakinpiqa mayqen kaqpas wañurapun tayta kaspā otaq mama kaspā chey hina kaqtinqa, manataq kasqan wasipi tiyan otaq mana yachakunchu maypi tiyasqan chayqa, wakin ayllunkun mañakuya atin watukamunankupaq, cheypaqpas sut'inchakunanmi cheqapunichu taytanpa ayllun, ichaqa tawa rakiy ayllukamallan ayllunpaykuna atinkumanmi watukuyta.

Cheypas wiraqocha Juez, chaninchanqa tayta, mamankuq rimanakusqanman hina, imayna pacha puriypi watukunakupaq, ichaqa wawakunaq, erqekunaq, wayna sipaskunaq allinninpaq, mana allin hina kaqtinqa watiqmanta watukuy pacha puriyta chaninchanqa, ichaq wawakunaq, erqekunaq, wayna sipaskunaq kausayninpaq allin kaqtin.

Pusaq chunka isqonniyoq t'aqa.- Hayk'aq watukunanmanta.- Taytan otaq mamitan, mayqen kaqpas hark'asqa karan watukunanpaq, kunan watukunanpaq hoq nanachikuya chayachinmanmi, cheypaq apamunan wawaq paqarimusqan llipsita Municipioqpa qomusqanta, cheywanraq sut'inchakunqa taytan otaq mamitan kasqanta. Chey hinan watiqmanta qhawarinkunqa hayk'aq watukuq rinanpaq.

Isqon chunka t'aqa.- Mast'arikun pacha puriy waturikunanpaq.- Juezmi kamachirqan, hayk'a unaymanta wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna watukuq rinkuman ayllunku tawa kaq mirayman hina, otaq iskay kaq mirayman hina marq'akinkuna, kallanmantaq runamasin mana ayllunchu, ichaqa wawakunaq, erqekunaq, wayna, sipaspaq allin kausayninpaq kaqtin.

Inqon chunka hoqniyoq t'aqa.- Imaynachus kamachisqaman hina mana watukuy hunt'akuqtin.- Wawakunaman, erqekunaman, wayna sipasman, imaynachus Juezpa kamachikusqanman hina watukuy mana hunt'akuqtinqa, atikunmanmi hoq paykunata uywananpaq, cheytaqa mañakunan musoqmantapas qallarikushanman hina, ichaqa kasqan Juezllapuni chayta chaninchayta atin, imarayku pay yachan pikunachus uywaran chay wawakunata cheymanta.

TAWA HATUN T'AOAN

MIKHUCHINAMANTA

Isqon chunka iskayniyoq t'aqa.- Sut'inchakunqa.- sut'inchakun wawapaq, erqepaq, wayna sipaspaq, kausananpaq kanami mikhunan, cheymanta kanan wasi, p'achankuna, yachay wasipi yachanan, cheymanta makiwan ruwayta yachachina llank'ananpaq, ima onqoykunapis sarunch'anman cheykunatan hanpichina tukuy onqoymanta, samararinanpaq, puqllananpaq erqekunapaq wayna sipaspaq.

Cheymanta mamakunan kashanman onqoq, wawacha wiqsanpi kamakusqan mantapacha mamanpa chaypinta yanapana kanqa, cheymanta wawa paqarimuqtin llapan yanapan allin maman onqokunapaq, cheymanta wawacha yanapana kanqa tukuy mana allinmanta, onqoymanta.

Isqon chunka kinsayoq t'aqa.-Pikunan imaña kaqtinpas mijunata qonan wawapaq, erqepaq, wayna sipaspaq.- Taya mamanmi qonan mikhunata wawankunaman, erqekunaman, wayna sipasman, ichaqa mana mayqenpas kanmanchu, nitaq yachakunmanchu maypi kasqanku, chey hinaqa paykunan mikhuchiyta atin kaymi kashan:

1. Watanman hina kuraq wayqe panakuna, paykunan mikhuchinkuman sullk'ankuman.
2. Apucha, awicha paykunan, hawaychankunaman mikhuchinan.
3. Ayllunku kanmanmi kinsa kaq t'aqa miraykama.
4. Wakin runakuna kashanman kunan wawakuna, erqekuna, wayna sipas uywaq.

Isqon chunka tawayoq t'aqa.- Tayta mama hinaña wawanku kuraqña kanku cheypas mikhuchinankun.- Hinaña wawanku wiñarqarin ña kuraqkama karapuqtin manataq wawanku mikhunayoqchu kanman cheyqa tayta mama mikhuchinanmi.

Isqon chunka phisqayoq t'aqa.- allipunaspa, t'aqanakuy kachun imachus ruwana kan wawakunapq, erqekunapaq, wayna sipaskunapaq.- Pay wawakunan tukuymanta ñaupaq mikhuchina cheykunan t'aqanakuna pikunan mikhuchinan, ichaqa Juezmi kamachinqa pikunan mana atinmanchu mikhunanpaq qoyta, ichaqa sapankan wawakunapaq wakichinanku mikhunata.

Pikunachus atinman wawakunapaq, erqekunapaq, waayna sipaskunapaq mikhuna qoyta, paykunan allin rimaypi taqanakunanku hayk'ata kaman qonkuman paykunaq mikhunanpaq, sumaqta rimanayukuspa, willamunanku Juzman, imayna mikhuchinankumanta, cheyta Juez allinmi neqtinqa, sapanka imayna rimasqankuman hina churananku wawakunapaq, erqeknapas, wayna sipaskuna mikhunanpaq.

Chey rimasqankuman hina atikullanmantaqmi mikhuy chhalaqman qolqenpi kutichipunkuman payman.

Isqon chunka soqtayoq t'aqa.- Pikunan qhawarinan wawa, wayna sipas mikhunanmanta.- Kuraka Juez de Paz paymi qhawanan yachanan wawakunaq, erqekunaq, wayna sipaskunaq mikhunanmanta, ichaqa may pachachus tayta, otaq kuraq wayqe pana sullk'akunaq mikhunanpaq qosharanku, ichaqa ña kuraq manña tukurapun wayna, sipas, hinaqa. Juezmi yachan pikunachus qosharan mikhunanpaq

cheyta, ichaqa, mana payllamantachu qosqa mikhunanpaq, aswanpas Juezpa kamachisqanwan, cheypas manan ayllunku kashan reqsisqachu llipsipi chey kanan, cheykuna kaqtinqa Juezmi chaninchanan pi otaq pikunan mikhuchinanku.

Isqon chunka qanchisniyoq t'aqa.- Hark'akuy kashan.- Nanachikuy chayasqa mana mikhuna qosqanmanta, chey qhepamanqa manaña atinmanchu wawan uywayta, ichaqa allinta uyarichikunman kurakakunaman cheyqa atikunmanpascha.

PHISQA HATUN T'AQA

PIKUNAN UYWANMAN WAWAKUNATA, PIKUNAN RIMAYUNAKUNMAN

Isqon chunka pusaqniyoq t'aqa.- Imakunan ruwanan imankunan kanan wawa erqe, wayna sipas uywanankupaq.- Wawakuna, erqekuna, wayan sipaskuna uywanakupaq, paykunaq kanmi imachus ruwanankupaq kamachisqa, hinallataq paykunaq kaqninku kan, cheykuna kamachisqa kashan kay hatun qelqapi sutinmi Código wawakunapaq, wayna sipaskunapaq, cheyllan kunan kamaspas hunt'akushan.

Isqon chunka isqonniyoq t'aqa.- Manan allinchi nispa nimun wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna uywaqta.- Wayna sipas atinkun Juezman chayayta hoq nanachikuyta llipsipi apaspa, uywaqninku mana allintachu uywan, chey raykun mañakuyta atinku, hoq kachun uywaqniyku nispa.

Pachaq t'aqa.- Juezmi yachan wawakunamanta, erqemanta, wayna sipasmanta.- Juezmi yachan wawakunamanta, erqemanta, wayna sipasmanta, paymi churayta atin hoq uywaqta, payllataq qhawanan sapa kutin hina imaynan kashanku, icha manachu kamachisqa qelqa hunt'akushan.

Pachaq hoqniyoq t'aqa.- Ayllupura huñunayukunku.- Kanqa rimanakuy ayllupurapi, paykunan churayukunku llapamanta wawakunata, erqekunata, wayna sipasta uywananakupaq, manataq kanchu taytanku, mamanku, icha onqosqachu tarikun, imaynan kashan qelqa mayt'u patarapi yupaynin 619 Código Civil.

Pachaq iskayniyoq t'aqa.- Waya sipas atinmanmi rimayta tayta mamanku, wakin ayllunkunawan huñunasqa kashaqtinku.- Ña waynaña, otaq sipasña karuspaqa atinkumanmi aylluntin huñunakuy ukhupi rimariyta, atinmi makinta oqarispá chaninchaytapas, cheyman hinan kuraqkuna uyarinan wayna sipasta watanman hinalla.

Pachaq kinsayoq t'aqa.- Imayna ruwanamanta.- Llapan aylluntin rimasqankumanta cheykuna chaninchasqan kashan Código Civil wawakunapaq , wayna sipaspaq 634 t'aqanpi, cheypas kashallantaq kay Código wawakunapaq, wayna sipaspaq kamachisqan.

SOQTA HATUN T'AQA

PAQARIMUQ WAWA, ERQE, WAYNA SIPAS AYLLU UKHUPI ALLIN CHASKISQAN, KALLANMANTAQ HOQ HUÑUNAKUYPI CHASKINKUMAN UYWANANKUPAQ.

Pachaq tawayoq t'aqa.- Ayllukuna huñukun wawa, erqe, wayna sipasta uywanapaq.- Wawaq, erqeq, wayna, sipaspa ayllunkun huñirikun rimanakuspa chanichanakunku pis uywanqa pay sullk'akunata, kanmanmi hoq runallapais, otaq institucionapis paykunan uywanman pisi unayllapaq, hoq ayllunkun noqa uywasaq wawakunata nispa churayukunku.

Kay kanmanmi kamachisqa wawakuna qhawaq otaq Juezpis kamachinman, wakinqa hanqalla mana qolqellapaq, wakinqa kutipuguay qolqenpi nispataq.

Wakinpiqa allin sonqoyoq ninman noqa uywasaq chey wawata nispa churakunman, chey hina kaqtinga qhawarinankun hoq pachaq puriyinpi, wawa, erqe, wayna sipas mayqenña kaspapas yachakunmanchu manachu, hinallataq uywaqnin imaynan, maypin tiyan, wakinpiqa mana allinchi wawaq kausayninpaq, yuyayninpaq mana allinkuna ikhurimuqtinga kamachikunan PROMUDEH paykunan wawa, erqe, wayna sipaspa kausaynin qhawaq.

Pachaq phisqayoq t'aqa.- Imakunan kanan ayllu ukhupi, wawa, erqe, wayna, sipas uywanankupaq .- Cheypaq kashan PROMUNDEH hoq suntur wasikuna kashallantaq Paykunan kamachikunan pin chey wawakunata, erqekunata, wayna sipasta uywankuman cheymi chaninchakunan kashan, cheypaq ñaupaqtaraq qhawarina kanqa maymanta ayllun, cheqaqchu, icha allin sonqoyoq reqsisa runachu payakuna uywayta munan, kallanmantaq wasimasinpas, wakinpiqa kanmanmi hatun wasikuna alin sonqoyoq cheyna wawakunata, erqekunata, wayna sipasta uywankun, ichaspas reqsinqanku kasqan tiyasqankuq qayllanpi kanman.

Pachaq soqtayoq t'aqa.- Wawa, erqe, wayna, sipas tayta maman hina uywaq maypin tiyan.- Kay allin sonqoyoq runakuna wawata, erqeta, wayna, sipasta, hoq tayta mama hina uywaq tiyanan perusuyupi, hoq karu suyupi tiyanman cheyqa, hoq hina qelqakuna ruwana, cheypaq wawan hina kapunanpaq, hoq qelqakunan ruwakunan, cheymanta mana piñiyuq kaqkunata wawanta hina tukuchipunkuman, wakin wawakuna wiqch'usqa mana piñiyuq.

Pachaq qanchisniyoq t'aqa.- Ayllunku ukhumanta chey wawa, erqe, wayna sipasta uywarqan, cheymanta atikunmanmi hoq ñataq paykunata uywanman.- wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna kasharan hoq ayllunkoq uywasqan, paykuna mañakuytan atinku chey kuraka churarqan paykuna uywaqta chey kikinman mañakunkuman hoqñataq kachun uywaqniyku nispa, cheyta chaninchanan kasqan Juez paykunaq tiyasqanku yachaq.

Pachaq pusaqniyoq t'aqa.- Ayllunku ukhumanta ajllana kanqa, yachichina, qhawana imaynas kashan kay sullk'akunaq ayllun.- Cheypaq kashan PROMUDEH,

cheymanta kashallantaq hoq wasikuna chey hina erqekunata yanapaq paykunatan ayllunku ukhumanta ajllarinanku, yachachinanku, sapanka runata, ayllunkuta, otaq wawakuna yanapaq wasikuna kanman cheykunatapas ñaupaqtaq allinta qhawarinqa chey hina wawakunata, erqekunata otaq wayna sipaskuna uywaqta.

QANCHIS HATUN T'AOA

ATIKUNMANMI WAWAQ, ERQEQ, WAYNA SIPASPAKUNAQ KAQNIN RAYKU MANUKUNMAN QOLQETA, OTAQ CHHALAPUNMAN

Pachaq isqonniyoq t'aqa.- atikunmanmi.- Pikunachus hap'ishan wawakunaq, erqekunaq, wayna, sipaskunaq kaqninkunata, paykunan atinkumanmi chey rayku qolqe manukuyta, otaq chhalarunkuman, cheypaq sut'inchananku imapaqmi qolqeta munanku, ichaqa kanaman wawakunapaq, erqekunapaq, wayna, sipaskunapaq kaqtinqa atikunmanmi, ñaupaqtaqa apulli Juezmi kamachinan atikunanpaq otaq manapis, cheymi kashan patarapi Código Civilpi.

Pachaq chunkayoq t'aqa.- Qhawarichinan cheqaqta.- Chey wawakunaq, wayna, sipaspa kaqninkuna hap'iq, apulli Juezwan kuska, mañakuy qelqapi sut'inchamunan imakunapaqmi qolqeta munan, hinallataq imakunatan chhalaruyta munan, otaq chey kaqninkuna rayku qolqeta manukuyta munan.

PUSAQ HATUN T'AOA

PIS ATINMAN KAMACHIYTA

Pachaq chunka hoqniyoq t'aqa.- Apulli Notariomanta.- wawakuna, erqekuna, otaq wayna, sipaskuna ch'usayta munanku kay suyunchismanta hoq hawa suyukunaman cheyqa, ch'usanman taytanwan , otaq mamanwan, ichaqa inskayninkun seq'enanku llipsipi cheytataq apulli Notario seq'enallantaq arí allinmi nispa.

Kallanmantaq taytan otaq maman wañurapun cheyqa, mayqencha kusashan paypa seq'ellanwan, icha mayqencha niran arí wawaymi nispa, paypa seq'enwan atikun ch'usay chey wayna, sipas, ichaqa apulli Notario seq'enanpuni, ñaupaqtaqa llipsita apamunan cheqapaqchu wañurqon taytan, otaq maman, cheymanta llipsipi hayk'aq wawa paqarimusqan. Wakinqa kay suyunchis ukhullapi ch'usayta munan cheyqa atikunmi hoq kaq taytan kaspaspa otaq maman kaspaspa seq'enwan ch'usayta atin.

Pachaq chunka iskayniyoq t'aqa.- Apulli Juezmanta.-Juez cheykunamanta yachaqmi atin llipsipe ch'usananpaq manaña tayta maman kaqtin kay suyunchis ukhupi otaq hoq suyukunamanpas ch'usanman chey wawa, erqe wayna sipas, ichaqa mañakuy qelqqa allin ruwasqa kanan impaq ch'usasqan.

Kallanmantaq tayta otaq mama mana munanmachu wawanpa ch'usananta chey hina kaqtinqa apulliqpe qelqakunqa, cheymanta waturikunqa cheqaqchu mayqen kaqpas mana munan ch'usananta, chey hina kaqtenqa apulli Fiscalmi chanichanqa, cheyman hina isaky p'unchaymanta hina apulli Juez ninqa atikunmi otaq manan nispa, cheymi

qhepanqa qelqasqa Juezpa pataranpi, ichaqa mana ch'usay atinan iskay watalla hark'asqa chey hunt'akuqtin atinman ch'usayta.

ISOON HATUN T'AQA

WAYNA, SIPAS KASARAKUNANMANTA

Pachaq chunka kinsayoc t'aqa.- Kasarakuymanta.- Apulli cheymanta yachaq Juezmi nin ari allinmi waya sipas kasarakuchun nispa, chey hinatan kamachin qelqa patara Código Civil.

Pachaq chunka tawayoc t'aqa.- Yachachina Umachaykuna.- Manaraq qelqapi ari atikunmi nishaqtin, apulli Juez, uyarinqa wayna sipas rimarisqanta, cheyta uyarinqa hoq t'aqa llank'aq runakunapuwan cheymanta yachaq, paykunawan rimaripa Juez chanincharinqa kasarakanakupaq cheymanta umacharinqa imakunas kasarakuqpa kaqninkuna.

ISKAY UMA QELQA

WAWANTA HINA REQSIKAPUN

ÑAUPAQ HATUN T'AQA

LLAPAN KAMACHIKUYKUNA

Pachaq chunka phisqayoc t'aqa.- Ima ninanmanta.- Hoq runa churayukuy, reqiskun tayta mama hina, hoq wawapaq, erqepaq, wayna sipaspaq allinninpaqmi, cheyta Estado qhawanqa, chey wawanpaq hina tarikuyqa manan chansachu, aswanpas pasaqpaq, mana atinkumanchu kay kamalla nispa, aswanpas pasaqpaqmi kapun tayta, mama, hinallataq paykunaq wawan, cheyta ruwanku, mana wawayoc runakuna, chey hinaqa kunanmanta pacha wawan kapun chay runaq, kunaqa wawaq manaña yawarninpa ayllun kanchu aswanpas musoc aylluyoc tayta mamayoc, wawa, erqe wayna sipas kapun.

Pachaq chunka soqtayoc t'aqa.- Hoq karu suyumanta runakuna mañakunmanmi wawan kananpaq hoq wawata.- Hoq karo suyumanta runa atinmanmi mañakuyta hoq wawata, erqeta, wayna, sipasta wawan kapunanpaq, ichaqa kallanmantaq hoq runa suyunchimanta mañakuq wawanpaq, chey hina kaqtinqa apulli piña kaspapas qopunqa perusuyunchis runaman.

Pachaq chunka qanchisniyoc t'aqa.- Iman ruwana hoq wawata wawachakunapaq Hoq wawata, erqeta, wayna, sipasta mañakuyta atinman waway kapuchun nispa, ichaqa cheypas ñaupaqtarac apulli qhawarinan chey wawa, erqe, wayna, sipas cheqaqchu tarikun wiqch'usqa sapan, chey hina kaqtinqa atikunmi cheypaq kamachisqa kashan patara qelqapi Código Civil 378 t'aqanpi.

Pachaq chunka pusaqniyoq t'aqa.- Imapis qonqay ikhurinman mana yuyayusqapi.- Imapas chay pacha puriypi qonqay ikhurimunman, apamunman sasachayta wawapaq, erqepaq, wayna, sipaspaq hoq runa wawachakusaq nishaqtin cheqa, kanmi hoq wasi cheykunamanta yachaq, ruwaq paykunan chaninchanqaku, sutinmi Oficina de Adopciones paykunan chaninchanqa ichaqa wawaq.erqeq.wayna, sipaspa allininpaq kaqtin atikunmi. Ichaqa tukuymanta ñaupaqmi kashan wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna.

ISKAY HATUN T'AQA

PIN KANQA CHEYKUNA RUWAKUNANPAQ

Pachaq chunka isqonniyoq t'aqa.- Pin kanqa wawakunamanta sayaq.- Kashan suntur wasikuna pikunachus hoq wawata, erqeta, wayna sipasta, wawanta hina uywakapunapaq cheykuna chaninchaq kashan Oficina de Adopciones de la Gerencia de Promoción wawapaq, wayna sipaskunapaq chey kashan PROMUDEH ukhupi, paykunan atin mañakuyta, maypichus wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna kashan wiqch'usqa sapanku, paukunapq kanman hoq runa tayta mamanku hina, wawankita hina uywakapunankupaq, kamachisqa kashan kay kasqan kamacheq qelqapi yuypanin Art. 128, ichaqa manan pimanpas hoq runaman saqenmanchu.

Cheypaqmi kashan suntur wasi Consejo de Adopciones, kashanku cheypi llank'aq soqta runakuna, iskay runataq kamachisqa PROMUDEHmanta, cheymanta hoq kaqninmi umallenqa, hoq kaq anasapa suntur wasimanta Ministerio de Justicia, hoq runa sapanka qelqa kamayoq wasimanta, kay kunan chey: Psicólogos, Abogados, Asistencia Social.

Cheymanta hoq runata waqyarinqaku reqsisqamanta chey wawakuna, erqe, wayna sipas, hoq tayta mamanta tarikunakupaq, ichaqa manan chey runaqa llank'asqanmanta kutichikunqachu qolqepe hanqalla, iskay wata cheyta qhawanqa, cheypas qelqaman hina hunt'akunqa.

Pachaq iskaychunka t'aqa.- Suntur wasi suyuntinpaq qelqakun wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna tayta, mamata tarikunakupaq.- Kanmi suntur wasi cheypin qelqasqa kashan perusuyuntinpaq, pikunas wawakunata, erqekunata, wayna, sipaskunata hoq runakuna chaskikapunku hoqpa wawanta, pay wawanta hina pasaqpaq, Cheypin tarikun qelqasqa pin wawanpaq hina chaskikapun chey runaq quepan qelqasqa kaykuna, sutin, may suyumanta kasqan, maypi tiyan, kasarasqachu manachu, kay suyumantacghu, ichari hoq karo suyumantachu, cheymanta qelqasqa kanan wawaq, erqeq, wayna, sipaspa sutin

KINSA HATUN T'AQA

Pachaq iskay chunka hoqniyoq t'aqa.- Willakuymi kanan wawa, erqe, wayna sipas, hoq tayta mamayoq kananpaq.-Wawa, erqe, wayna, sipas hoq tayta, mamata tarikunanpaqqa , ruwanan kashan askha, paykunapaq kanan hoq wasi pasaqpaq,

cheymanta uywana, cheypin kashan, mikhunan, p'achan, tukuy onqoykunamanta amachay, cheymanta allinta qhawarina kashan, wakinqa pisi unayllapaq wawacharukunku, mana chey atikuncho, hoq wawa, erqe, wayna, sipasmanta willakuy kanmanmi mana tayta, mamayoq kasqankumanta, ichaqa cheyta willanan sapan Oficina de Adopciones, hoq kuna manan atinmanchu.

Pachaq iskay chunka iskayniyoq t'aqa.- Imaynatan chey waillakuy mast'arikunman wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna hoq tayta, mayoq kapunankupaq.- Cheytaqa atin ruwayta sapan suntur wasi Oficina de Adopciones cheymi kashan Gerencia de Promoción de la Niñez y la adolescencia del PROMUDEH, kallanmantaq hoq wasikuna ichaqa qelqasqa kanan kamachisqa kasqa, mana hinaqa manan atinmanchu.

Pachaq iskay chunka kinsayoq t'aqa.- Imakuna Ruwanamanta.- Suntur wasi Oficina de Adopciones, kanman hoqpas kamachisqa qelqapi, paykunan willakuyta mast'arinanku pipas wawata, erqeta, wayna, sipasta wawanpaq chakikunanmanta, ichaqa hoq runa apanqa wawata tayta hina otaq mama hina cheymanta manan imatapas qolqenpi chaskinmanchu, itaqmi ninmanchu pipas chey wawata, erqeta, wayna sipasta apasqa wawaypaq nispa, ni pipas mat'inmanchu munasqallanta. Pipas p'akinman kay kamache qelqata cheyqa llakipin kanman qelqa kamayoqmi yachachinman payta, cheymanta wisk'asqa kanman llank'anan wasi, paypas qarqosqa kallanmantaq llank'ananmanta.

Pachaq iskay chunka tawayoq t'aqa.- wawapaq, erqekunapaq, wayna, sipaspaq kananmi tukuy imamanta amachay.- Kashanku suntur wasiq qhawasqa, wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna, ichaqa paykunaq manan kanchu tayta mamanku, suyshanku ichari pipas ckaskinman wawanpaq cheyta, cheyta kamachisqa suntur wasipi llank'aqkunallan atinman willayta, qopunman hoq tayta, maman , cheypaqqa hunt'anan llapan kachisqa qelqaman hina.

Pachaq inskay chunka phisqayoq t'aqa.- Suntur wasiq sutinmi Oficina de Adopciones cheymi allin qhawana.- Sutinmi Oficina de Adopciones paykunan qhawanan, yachachinan hoq wasikuna kallantaq wawakunapaq tayta mama tariq, ichaqa allinta qhawana chey hoq kaq llank'aqkuna wawakunta, erqekunata, wayna, sipaskunata qoshanku hoq runakunaman cheymi allinllipsipi qelqasqa kanan wawakuna rayku.

Pachaq iskay chunka soqtayoq t'aqa.- Kamacheq qelqa p'aqkiqqa llakipin kanman.- Kamacheq qelqaq nisqantan hunt'ana kanqa, wakinqa manapis kasukunmanchu, otaq munasqallanta ruwanman cheytaqa kay kamacheq qelqaman hina watunan qhawanan ima ruwasqanta cheymi kashan PROMUDEH, kamachenqa Oficina de Adopcionista chay suntur wasikuna mana allinta ruwankuman cheyqa imaynachus huchanku kashan cheyman hina llakiman churanqa, otaq wisk'anqa sinchita huchakun cheyqa.

TAWA HATUN T'AQA

IMAKUNAN RUNAQ RUWANAN HOQPA WAWANTA, WAWANPAQ CHASKIKAPUNANPAQ.

Pachaq iskay chunka qanchisniyoq t'aqa.- Qhawarispá ninqaku cheqaqpuni wiqch'usqa kashan mana piñiyoq nispa.- Chey hina kaqtinqa wawa, erqe, wayna, sipaskuna wiqch'usqa mana pipas uywaqninku kanchu cheyqa, atikunmanmi hoq runaman qoy wawanpaq chaskikapunanpaq, ichaqa manataqchus chey hunt'akunman cheyqa mana atikunchu aqnatan kamachikun kay qelqa 128 t'aqanpi.

PHISQA HATUN T'AQA

QELQAMAN HINA IMAKUNAN RUNAQ RUWANAN HOQPA WAWANTA, WAWANPAQ CHASKIPUNANPAQ

Pachaq iskay chunka pusaqniyoq t'aqa.- Imakunan mana haykunchu wawakuna, erqekuna, waya, sipaskuna hoq tayta mamayoq kananpaq.- Qallarinkumanmi wawa, erqe, wayna, sipasta wawaypaq chaskikusaq nispa cheymi atikun Juezpa qayllanpi cheymanta yachan chey rayku, manapis wiqch'usqachu kanman wawakuna atikullanmanmi chakikuq wawanpaq, ichaqa kay kuna hunt'ana:

- a) Pipas kasarakuñman chey wawaq, erqeq, wayna, sipaspa taytawan otaq mamanwan, cheyqa atikulanmi wawanpaq chaskikapuyta.
- b) Ayllu ukhumanta pipas tawa kaq miray kama ayllu, otaq iskay kaq kama marq'agen ayllunkumanta, paykunapis atinmanmi wawanpaq chaskikapuyta chey wawata, erqeta, waynata, sipasta.
- c) Mayqenpas chey wawan, erqewan, sipaswan, waynawan tiyanmanña karar iskay wata, pay atinmanki wawanpaq chaskikuyta.

SOQTA HATUN T'AQA

HOQ HINA ALLIN KAMACHIKUYKUNA KAN HOQ KARO SUYUMANTA RUNA, WAWATA, ERQETA, WAYNA, SIPASTA WAWANPAQ CHASKIKAPUNANPAQ.

Pachaq iskay chunka isqonniyoq t'aqa.- Hoq karo suyumanta runa wawanpaq chaskikapunanmanta.- Hoq karo suyukunapi tiyaq runa mañakuyta atin, paykunan hunt'an an llapan kay kamachiq qelqaq nisqanta.

Paykuna mañakuyta atinmanmi wawakunata, chaskipunman wawanpaq, ichaqa, kananmi rimanakuy perusuyu Estadowan, hoq kaq suyu estadowan, cheymi kanan llipsipi qelqasqa inkayninkuq seq'esqan.

Wakin runakuna kan hoq karo suyumanta, kay perusunchispin tiyan, ña iskay wataña paykuna tiyanku, paykuna mañakuyta atinkumanmi hoq karo suyumanta runa hina,

paykunan hunt'anan imakunachus ruwanan, kay perusuyu runakuna kaqlata, cheywanmi atikunman wawa, erqe, wayna, sipasta, wawanta hina chaskikuyta.

Pachaq kinsa chunka t'aqa.- Hunt'ana imaña kaqtinpas imaynachus rimansaqaman hina.-

Runakuna hoq karo suyumanta, ichaqa mana tiyanku kay perusuyu ukhupichu, ichaqa munakun perusuyu ukhumanta hoq wawachata, wawanpaq apakuyta, cheypaq qallarinan mañakuyta Oficina de Adopciónpi, kallamantaq hoq suntur wasikuna ichaqa allin reqsisqa cheykunapin mañakunan, cheypaqmi hatun rimanakuy kanan perusuyu Estadowan , hoq karo suyu Estadowan ichaqa reqsiqa iskaynin suyukuna.

QANCHIS HATUN T'AQA

RUNAQ WAWACHAKUSQAN QHEPAMAN

Pachaq kinsa chunka hoqniyoq t'aqa.- Perusuyu ukhupi tiyaq runakunan willakunanku.- Wawankupaq chaskeq runakunan willkamunanku imaynas kashan wawa, erqe, wayna, sipas, wawanpaq chaskikusqan, sapa soqta killa willakuyta chayachimunanku, kinsa wata hunt'akunan kama, llapan apullikunaman cheymanta yachaqkunaman.

Pachaq kinsa chunka iskayniyoq t'aqa.- Hoq karo suyumanta wawanpaq chaskeqkuna willakamunanku imayna kasqanta.- Mayqen wasimantacha nimurqanku chey waq suyumanta runa wawanpaq chaskikuchun hoq wawata, erqeta, wayna, sipasta nispa, paykunan willakamunanku imaynan chey wawa, erqe, wayna sipas kasqanmanta, imaynachus qelqa wawa chaskisqan pacha, cheyman hina qelqapi chayachimunan suntur wasiman Oficina de Adopcionesman.

TAWA KAO PATARA QELOA

**KANMI SUNTUR WASIKUNA, LLANK'AQKUNA IMAYNA KASHAN
WAWAKUNA, ERQEKUNA, WAYNA, SIPASKUNA PAYKUNAPAQ
CHANINCHAY CHURAQ.**

ÑAUPAQ HATUN T'AQA.

**TIYASQANKUPI PIKUNAN KAMACHIKUQ APULLIKUNA, PIKUNATAQMI
MANA ATINMANCHU KAMACHIKUYTA**

Pachaq kinsa chunka kinsayoq t'aqa.- Kamachikoq apullikunamanta qelqaman hina.- Apullikuna atinmanmi ayllumanta chaninchayta, cheymi rakirisqa kashan, sutinmi Sala de familia, hoq kaqmi Juzgado de Familia, kallantaq Juzgados de Paz

Letrados, qelqa mayt'uman hina chaninchaq kashan sutinmi En Casación chanichanqa Corte Suprema.

Kallantaq Juzgados de Familia, paykuna chaninchan Civil kaqpi, cheyman hina rakinakun hoqkunapin kaykuna kashan.

Pachaq kinsa chunka tawayoq t'aqa.- Wasikunaq sutin Salas de Familia.- (Ayllupura chaninchaq) Paykuna ayllupura chaninchaq yachankun:

- a) Mana allin hina kaqtinqa chayachinan kanqa hoq mañakuyta, chey Juzgado de ayllunwan pantaron ruwayninpi nispa .
- b) Apullikunan sapanka chaninchan hoq hinata kama. Mana ch'ullallachu, cheypaq rimanakuchunku, Juzgado de Familiawan, kasqan distrito judicialwan, cheyman kallataq hoq Juzgado waq t'aqamanta yachaq, hoq suyumanta.
- c) Chayamun nanachikuy qelqakuna, manan allinchi nispa, watiqmanta qhawarikuchun nispa.
- d) Wakin phasmikuna kay qelqaq kamachisqanmanta.

Pachaq kinsa chunka phisqayoq t'aqa.- Atinankumanta.- Chay qelqaq kamachisqan yachaq chaninchaq Juezpa ruwanan kashan kaykunapi:

- a) Maypichus tiyan tayta, maman, otaq uywaqnin.
- b) Maypichus tiyan wawa, erqe, wayna sipas, ichaqa manapis ikhurimunmanchu taytan ni maman, nitaq uywaqninpas.
- c) Maypichus mana allin ruway karan chaypi tiyasqanman hina Juezpa, otaq wawaq, erqeq, wayna, sipaspa, kallamantaq taytan, maman otaq uywaqninpa. Kay qelqan kamachin iskaymanta hoq kaqnin allinta ruwan, Civil kaq, otaq wawakuna amachaq.
Mana mayqen allin kaqtin chaninchanqa kamacheq qelqaman hina imaynatachus chaninchan qelqa mayt'u Código de Procedimientos Penales.

HOQ HATUN T'AQA.

APULLI JUEZ AYLLU CHANINCHAQ

Pachaq kinsa chunka soqtayoq t'aqa.- Wawa chaskiyman lank'ay pin umallin.-

Juezmi cheymanta pusaq umalleq, imaynatachus kamachen kay qelqa cheytan hunt'anan Juezmi ch'equechen kamachikuyta llipsipi Policía Judicial, paymi willamunan chey runaman Juezmanchu hamunan, ichari apamunanchu runakunata. Apamunan chey t'aqa runakunata lank'anankupaq suntur wasi Médico Legal, mayqen tarisqanta mayqen wasimantapas, paykunan lank'ayta yanapanqa imaynachus wawakuna karqan cheymanta.

Pachaq kinsa chunka qanchisniyoq t'aqa.- Imakunatan atinman ruwaya Juez.- Kay apulli Juezmi ayllu chaninchaq, kay kunan ruwanan:

- a) Chaninchanan runakunata kasarasqachu kanku manachu, icha manachu kasukushanku kamacheq qelqata, cheytan chaninchan.

- b) Juezmi qhawarinan wakinmi kashan pantaq cheytan ninan allchakuy nispa, wakintaq ichaqa huchapi, paykunatan mana kasukuqtinqa Policia apamunan
- c) Kamachinanmi maypi, imayna wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna yachananmanta, ichaqa manan kuskallachu kanku, sapanka hoq hina sasachayniyoq.
- d) Apachinan waynaq, otaq sipaspa sutinta Registro de Adolescente cheyman, ichaqa huchayoq kaqtin chayachina Corte Superiorman, hoq khepa kaq llipsita Juezman cheypin kamachishan maypin, imaynatan chay waynata, sipasta yachachikunman.
- e) Kunanqa, juchachan kanqa inaynachus wawakunaq kaqninkuna, imachus ruwan chaykuna mana sut'ichu kashan, chay jucha kutichina kanqa qolqenpi, chunka p'akin chey Referencia Procesal.
- f) Hunt'anmi wakin kay qelqaq kamachisqanwan, kallamataq hoq qelqakunapis wawakunamanta amachaq.
Juezmi chaninchanqa hayk'atan taytan qolqeta qomunan wawanpa mikhunanpaq, kasqan rimashanku chay ukhupi, cheymanta wawakuna hayk'a watan kama tayatamamanku, otaq uywaqninku mikhuchinan, p'achachina, yachay wasiman churanan wiqch'usqa wawakunata pin uywanqa, mana uywaqakuna hayk'aqmi kayk'a unaymanta rinkuman watukuq cheykunatan chaninchanan.

ISKAY HATUN T'AQA

APULLI FISCAL DE FAMILIA (Ayllu amachaq)

Pachaq kinsa chunka pusaqniyoq t'aqa.- Maymanta may kama.- Apulli Fiscal paypa llank'anan tukuyamanta ñaupaq wawakunaq, erqekunaq, wayna, sipaskunaq allinpaq, paykunaq kaqninkuna allin qhawasqa kananpaq, wakinpiqa pay kikillan llank'aqa, wakinpiqa apulli Juezpa mañakusqan chaninchanqa.

Pachaq kinsa chunka isqonniyoq t'aqa.- Reqsisqa umalleq.- Apulli Ministerio Público paymi yachan imakunachus ruwanamanta, astawanqa wayna sipasmi hucharukun, hinaqa mana sapallan atinchu cheypaq yanapachikun wallawan (Policía)

Pachaq tawa chunka t'aqa.- Maymanta may kama apullikunan llank'anan.- Cheypa kan t'aqarisqa hoq suyu anchiy ukhupi apullikuna llank'ananku apulli Fiscal, Juez, Salas de familia, cheykuna kamachisqa kashan kay kasqan kamacheq Código qelqapi.

Pachaq tawa chunka hoqniyoq t'aqa.-Apulli unancharin kay allchakunman ajnata nispa.- Manaraq sasachaykuna tukukushaqtin qhawarinqa apullikuna, cheyman hinan hucha panpachakunapaq apulli ninqa kay hinapin allchakunman kay sasachay nispa, cheymanñan apullikuna kamachimun, hoq chaninchay t'aqtachaypi huchanman hina wayna, otaq sipas kaykuna ruwanan nispa ch'ulla kutillapi.

Pachaq tawa chunka iskayniyoq t'aqa.- Manan chaninchu ni allinchu.- Apulli Fiscal mana kaqtin ukhurimun mana allin ruwaykuna, chey kaqtinqa apullikuna qhawaripa watiqmanta kamachikamun, wakinpiqa huchayoq mañakuqtin watiqmanta lloqsimun sentencia kamachikuy.

Pachaq tawa chunka kinsayoq t'aqa.- Maymanpis haykullanmanmi.- Apulli Fiscal llank'ananta hunt'aspa, maymanpas haykuyta atin, mana pipas hark'anmanchu, cheypaqqa qhawarinan ñaupaqta maypin wawq, erqeq, wayna, sipaspa kaqninkuna sarunch'asqa kashan, otaq ñak'arishan k'amisqa, maqasqa, anchiypi Apulli Fiscal churanan thaukayta.

Pachaq tawa chunka tawayoq t'aqa.- Imakuna ruwananmanta.- Apulli Fiscalmi kaykunata ruwayta atin:

- a) Allinmi kanman hoq cheqasman apakuchun chey ayloq sasachaynin, nispa t'aqarin.
- b) Imapis sasachaykuna kaqtin, payllamanta rispa yachanan imayntan qallarikushan apullikunaq makinpi Juezpapi, policiaqpi, ichaqa wawaq, erqeq, wayna, sipaskunaq allinninpaq.
Apulli Fiscal kanan Policíaq llank'ananpi, cheypi uyaringa erqeq, wayna sipaspa willakusqanta, paykunan kasqaku ñak'arichisqa kurkunkuta tukuy kallpawan map'apusqaku, kanmanmi chay mana chanin runaman sayapakuy, sinchi onqosqa kaqtinqa apulli Fiscal waqyarinan Hanpi kamayoqta onqosqa qhawanapaq, cheymanta yuyaynin yachanapaq hoq Psicologota, llipsipin kaykuna qelqakunqa, onqosqa wayna, otaq sipas, cheymanta hanpi kamayoq, Psicologoq, cheytan llapanta chayachinan Apulli Fiscal Provincial Penalman, manqencha llank'ashan chay p'unchaypi cheyman.
Onqosqa waya, otaq sipas willakushan chey p'unchaykunaqa uywanan taytan, maman, mana kaqtinqa picha uywashan paylla, ichaqa mana huchayoq, kanmanmi pay kikin wayna sipasta k'ireq, payqa mana uywayta atinmanchu, manataq piñinpas kanmanchu cheyqa hoq runaman apullikuna saqenqa.
- c) Imatan ruwanan wayna, sipas chey huchakusqan pacha puriypi, kunan Apulli Fiscal t'aqwirinan cheqaqchu chay waynaq, otaq sipaspa huchan, cheqaq kaqtinqa qhawarinan maypi chay sullk'ata ñanñinman kutichikunman, runa masinwan allinpi kausananpaq, hinallataq maypin yachachikunman.
- d) Cheymanta qhawainqa pin mikhunata qonman, ichaqa ñaupaqtaraq yacharinga mana piñiyoq kaqtin cheyqa atikun, imaynachus kamachisqa kashan kay qelqapi hina.
- e) Qallarina otaq mink'arina wawaq, erqeq, wayna, sipaspaspa kaqnikuna mana sarunch'asqa kananpaq, cheykunapis kamachisqan kashan kay hatun qelqapi.
- f) Watukuq rina kanqa suntur Estadoq wasinkuna wakinqa mana Estadoqcho, ichaqa llank'ashanku wawa, erqe, wayan, sipasta yanapaspa, cheymi qhawarina kanqa cheqapaqchu llank'ashanku, chay sulk'akunaq allinninpaq.

- g) Mañakuna kanqa llaqtaq yanapayninta, hanpi kamayoqkunata, yachacheqkunata, hinallataq, yanapaqkuna kanmi Estadoq, wakinqa mana, ichaqa llank'ashanku sullk'akunapaq.
- h) May atisqapi yachachina kanqa imayna ruwanamanta, imaynatas atikun. Kamachina kanqa hamuchunku sasachaypi kaqkuna willakuchun imachus paykunapi kashan chayta, cheywanmi chaninchakunqa ch'uyata. Wajachisqa mana kasukuqtin kamachisqa apamunqa Policía.
 - Mañakuna kanqa apullikunata willakuyta chayachimuchun, imaynatan tarirqanku, qelqapi imakuna kashan , ima qelqakunan yanapan sut'inchayta llapan tapukuykunata.
 - Willakuyta mañana, qelqakunata, llapan suntur wasikuna chayachimuchun hinaña Estadoq, wakinqa manapis paykunan willakamunanku.
- i) Wakin kamachikuytapas atinmi Apulli kay kamachiqoq qelqaman hina mañayta.

Pachaq tawa chunka phisqayoq t'aqa.- Wawaq paqarimusqanmanta qelqachiy.- Sasachaykuna chayamuqtin waturinkun, mana kanchu wawaq. erqeq, wayna, sipaspa paqarimusqan qelqa cheypin kanan sutin, tayta, mamanpa, chey hina kaqtinqa apulli cheymanta yachaqmi Fiscal mañanqa churakuchun patarapi qelqakuchun cheytan kamachinan apulli Juez de Paz Letrado maypi tiyasqanman hina, chey hinatan kamac hikun kay qelqa, ichaqa manan qolqepaqchu patarapi sutin qelqaypaq, juezpis llapanmi hanqalla.

Chey qelqachimusqan llipsipi qelqakun kayk'aq paqarimuran, ima sutin, wakin qelqakuna hut'akunqa hoq suntur wasikunapi Codigo Civil kamachisqanman hina.

KINSA HATUN T'AQA

QELQA KAMAYOQPA AMACHAYNIN

Pachaq tawa chunka soqtayoq t'aqa.- Qelqa kamayoq mana qolqellamanta amachaq.- Estadon anasapa suntur wasi qelqa kamayoq sutin Ministerio de Justicia ukhunan kamachin askha amachaqkunata ima llakipas kan wawapaq. Erqepaq, wayna, sipaspaq, paykuna imayna kasqanman hina qhawarispan amachan llapanta paykunaq allinninpaq mana qolqepaqchu.

Kanmi wakinpi waynata, sipasta tukuy kallpawan kurkunta map'arapun. Cyemanta amachanqa paay wayna, sipasta hinallataq tayta mamantapas, mana qolqellamanta.

Pachaq tawa chunka qanchisniyoq t'aqa.- Pikunapaqmi allin kay kanqa.- Wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna, tayta, mamanku, uywaqninku otaq mayqen ayllunkupas, sasachay chayamun paykunapaq wawanku, erqenku, wayna, sipasninkuq ukhunta, paykunan rinkuman amachaqman pay kashan chaypi llank'anayoq, hinaqa yachachinqa imakunas, maypis ruwana cheyta.

Pachaq tawa chunka pusaqniyoq t'aqa.- Mana amachaq kaqtin.- Manan mayqen wawa, erqe, wayna sipas, paykunatan ninkuman kaytan ruwarun, hanqapas otaq

cheqaqpas, chey hina kaqtinqa manan qhepanmanchu sasachaypi sullk'akuna, aswanpas, apulli Juezmi churanqa hoq amachaqta cheyllapaq, ajllarinqa cheypaq churasqa amachaqmanta, hotaq hoq reqsisqa amachaq llank'ashaqmanta.

TAWA HATUN T'AOA

HOQ SUNTUR WASIKUNAPI LLANK'AQ YANAPANANMANTA

Pachaq tawa chunka isqonniyoq t'aqa.- Pikunan cheypi llank'aq.- Hoq tak'a runakunan suntur wasikunapi llank'aq paykuna kashan hanpi kamayoqmanta, Psicólogo, llapa runa yanapaq Asistente Social, sapanka Corte Superior de Justicia churamunqa hoq amachaqta, wakinqa llank'ashan juzgadokunapi, paykunan yachan wawa, erqe, wayna, sipas, paykunas kausaynimanta.

Pachaq phisqa chunka t'aqa.- Imakunatan ruwayta atinku chey t'aqa llank'aq kamayoqkuna.- Chey t'aqa askha kamayoq runakunan atinku kaykuna ruwayta.

- a) Apullikuna Juez, Fiscal, mañamuqtin chayachinanku llapanmanta willakuyta
- b) Sapanka sasachaykunata qatipana kanqa, imayna kashan, imatan ruwakunman, yachasqankuman hina umacharinqaku, cheyman hina chanincharinqaku allin mana allin kasqanta, cheyman hina atinku niyta kayta ruwakuchun,,otaq kay hinata ruwakuchun huchanta reqsikunanpaq panpachakunanpaq.
- d) Wakinkunatapas tukuy kay kamacheq qelqaq nisqanta.

ISKAY OELOA T'AOA

CHEYKUNAMANTA YACHAQ POLICIA

Pachaq phisqa chunka hoqniyoq t'aqa.- Yachasunchis Policiaq llank'ayninta.- Hoq t'aqa Policía paykunan yachanku wawa, erqe, wayna, sipasmanta, paykunan yanapananku, cheymanta rimanakuspa hoq suntur wasikunawan kashan Estadoq, yachachenqaku allin, mana allin ruwanamanta, huchakuqtin yachachina kanqa amaña cheyman urmaykunanpaq, watiqmanta yachaspa wawa, erqe, wayna sipaskuna, kaqninkuta yachananku, hinataq paykuna amachanqa tukuyanta.

Pachaq phisqa chunka iskayniyoq t'aqa.- Imaynatan llank'anankuta rakinakunku.- Kuraka Policía wawa, erqe, wayna, sipasmanta yachaq, paykunan llank'anata che'qechenakunku perusuyuntinpi, cheymanta rimanakunku ima ruwanakupaq PROMUDEHwan, wakin reqsisqa wasikuna llank'ashan sullk'akunata yanapaspa paykunawan.

Pachaq phisqa chunka kinsayoq t'aqa.- Allin llank'ananpaq Imankunan kanan Policia.-

Wawa, erqe, wayna, sipasmanta yachaq Policia paykunaq chaninchasqan llank'ananku, ichaqa aswantan paykunan kanan kaykuna:

- a) Policia paykuna yacharanku llank'anakupaq, cheymanta aswantan yachananku wawakunaq, erqekunaq, wayna pasaskunaq imankuna kasqanta, hinallataq yachananku ayllunkuq kaqninmanta.
- b) Kausayninkun kanan mana ima huchayoq tukuypa yachasqan.
- c) Manan kananchu kausayninpi kuraka Juezpa huchachasqan, nitaq llank'anampi huchayoqchu.

Pachaq phisqa chunka tawayoq t'aqa.- Yachanankumanta.- Perusuyuntinpaq Policia rimarinku PROMUDEHwan, wakin reqsisqa wasikunawan llank'ashan wawa. erqe. wayna, sipaskunata amachaspa, paykunatan yachachina kanqa imakunas ruwananku Policia hina yanapanakuspa llank'anakupaq.

Pachaq phisqa chunka phisqayoq t'aqa.- Imakunan ruwananku.- Wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskunamanta yachaq Policia, llank'anankupen kaykunta ruwananku:

- a) Kamachisqa kashan qelqaman hina hunt'akunan wawa, erqe, wayna, sipasta amachaspa, rimana kanqa Estado wakin wasikunawan, kallpachanakuspa.
- b) Llak'asqankuta wiñachina kanqa, wakin wasikuna kashanllantaq wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna yanapaq, paykunawan rimanakuspa, wakinpa kashan llank'ayninku yachachispa, wakin puqllaq hina yachachispa, wakin yachachishanku askha t'aqata, ichaqa llipinpas kay sullk'akunaq allinninpaqmi, icha llank'aytapas yachankumanmi.
- c) Wawakunata, erqekunata, wayna, sipaskunta, qhawanqaku mana ima huchaman urmayunakupaq, kanmi mana chanin wasikuna cheyman mana haykunankupaq hark'anqaku, cheykunapin kurkunkuta, otaq yuyayninkuta mana chaninman tukuchinman.
- d) Paykunan qhawanqaku kay sullk'akunata, mana chanin qelqakunata ama chhalankupaq, nitaq rantinkankupaq, cheymanta kanmanmi mana allinkuna qhawanapaq rantikuy, cheykunata qhawaspan kay sullk'akuna wawayoq ukhurinkuman.
- e) Paykunan qhawanqaku wawakunata, erqekunata, wayna, sipaskunata manan ch'usankumanchu kaymanta, haqaymanta, perusuyupi, nitaq karu suyukunanpas, heykunatan qhawanqaku aeropuertokunapi, maypichus kan ch'usana pacha chaykunapi.
- f) Yanapanqaku maypichus wayna, sipas huchankumanta wisk'asqapi hina watiqmanta yachaqashanku.
- g) Wayna, sipas watiqmanta yachashanku, kasqan ukhupi tiyaspa, ichaqa ripuytapas munankuman manaraq yachashaspa, cheypin yanapanqaku amaraq ayqerikushaqtin.
- h) Hunt'akunqan kay qelqaq kamachikusqan, kallantaq wakin qelqakuna kaykuna q'emiykoq, cheykunatan hut'anqaku.

KINSA QELQA T`AQA

KANMI POLICIA KUSKACHAY CHANINCHAQTA YANAPAQ

Pachaq phisqa chunka soqtayoc t`aqa.- Yachasunchis Policiaq llank`ananmanta.-

Polician yanapan kuskachaypi chaninchaqta, may pichus wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna, sasachaypi tarikuqtin, paykunan apanqaku qelqakunata Fiscalpa, otaq Juezpa kamachisqan hunt`anankupaq waqakuy kaqtin, ichaq suyarispa imatachus kamachikunqa Juez chey hunt`anapaq.

Pachaq phisqa chunka qanchisniyoq t`aqa.- Ima kunan ruwanan.- Kay kunan ruwanan kashan:

- a) T`aqwiringa maypin, imanaqtinmi wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna wiqch`usqa, qonqasqa mana paykunaq kaqninta hunt`ankuchu.
- b) Juez kamachikamuqtin t`aqwiringa imakunachus ruwana mañakamusqanman hina.
- c) Juez kamachikamuqtin apanqa kuraq runakunata, manaña kacharinqachu payman chayachinankama, wakinpiqa mañakamunqa ayllu chanichaq kuraka.
- d) Yanapanqa kuraka Juezta imaynatachus t`aqtachashan chaninchayninpi.

TAWA QELQA T`AQA

HAMPI KAMAYOQ QELQAMAN HINA LLANK`AQA WAWAKUNAWA, ERQEKUNAWA, WAYNA SIPASKUNAWAN.

Pachaq phisqa chunka pusaqniyoq t`aqa.- Sut`inta reqsiyusunchis.- Qelqaman hina Hanpi kamayoq, paykunan llank`anku wawakunapq, erqekunapq, wayna sipaskunapq, ichaqa manan llank`asqankumanta qolqenpi kutinachu, kamachisqa aqna llank`ankupaq, paykuna llank`an t`aqasqa manan kuskachu kuraq runakunawan. Kaypi llank`aqquna kan Hanpi Kamayoqkuna, hanpimanta yachaqquna, hanpiykunamanta yanapakuq, ichaqa, paykuna llapanku kanku allin yachachisqa.

PHISQA QELQA T`AQA

QELQASQA KASHAN WAYAN OTAQ SIPAS HUCHAKUSQANMANTA

Pachaq phisqa chunka isponniyoq t`aqa.- Yachasunchis sut`inta.- Hoq niray patarapin qelqasqa sutin kanqa Suntur wasi Corte Superior, ichaqa manan pimanpas uskayllata willakunqachu, huchankumanta imatachus t`aqtachaypi kuraka Juez chaninchanqa cheymi qelqasqa qhepanqa, kaykunan qelqakunqa chay patarapi:

- a) Wayna, otaq sipas huchakuqpa sutin qelqakunqa, taytanpa, mamanpa, otaq uywaqninpa sutin hunt`asqa.
- b) Qelqakunqa sutin pitachuy chay wayna, otas sipas sasachayman churan.
- c) Ima huchan karan, maypi, ima pacha puriypi, cheymanta hayk`ami qhawamuranku.

- d) Huchayuqta, t'aqtachaq kuraka, ima muchuytan qon, yachananpaq runakunawan allinpi kausananpaq.
- e) Qelqaman churakullanqataq pis karan kuraka Juez, qelqaqninpa sutin, ima yupaypin tarikun chay patarapi.

ISKAY UMA QELOA

ASKHA LLANK'ANA T'AQTACHAKUY TARINAPAQ

ÑAUPAQ ÑEOEN

LLANK'ANA LLAQTA RUNAKUNAPAQ

Pachaq soqta chunka t'aqa.- Imakunan ruwana.- Llank'an anan kuraka Juez cheymanta yachaq, cheymanta kaykuna ruwana kashan:

- a) Pichus uywananmanta hoq pisi unaylla ama pipis uywachunchu, otaq qechupusunchis nispa kamachikuy kanman, wakinpiqa watiqmanta kutichipusun uywaqinman.
- b) Pin kay wawata, erqeta, wayna sipasta uywanqa.
- c) Pikunan, hayk'aqmi watukuy chayayta atinkuman
- d) Pikunan wawanpaq chaskikapunkuman hoq runaq wawankunata.
- e) Mikhunankupaq
- f) Wawakunata, erqekunata, wayna sipaskunata tukuy mana allinmanta amachakunqa, hoq otaq qskhamanta apamunkuman sasachaykunata.

Pachaq soqta chunka hoqniyoq t'aqa.- Hoq ruwaylla kay llank'anapi.- Kuraka Juezmi cheykunamanta yachaq, chaninchananpaqqa, hoq ñanllata purinqa cheymi kashan kamachisqa Iskay hatun t'aqanpi, Iskay kaq yupayninpi, tawa kaq patara, kay kasqan Códigopi, chayman q'emiykoq kashan patara Código Procesal Civil.

Pachaq soqta chunka iskayniyoq t'aqa.-Kay t'aqtachay llank'asqata manan pipaq mana allinmi ninmanchu.- Kaykuna ruwanan Juez cheymanta yachaq, paypa chaninchasqanta mana pipas mana allinpaq qhawarinmanchu imarayku:

- a) Tukuymanta sullk'a amachaq kuraka
- b) Llapan pikunachus ayllu huñunaykukuy.
- c) Wawaq. erqeq. wayna, sipaspa kaqninkunta chhalapunapaq, cheypaqqa kananmi kurakaq nisqan ari atikunmi nispa hoq kamachikuy qelqa
- d) Allinmi ari atikunmi nispa kamachikuykuna.
- e) Hoq kunapis kay qelqaq kamachisqankuna hunt'akunanmi.

Pachaq soqta chunka kinsayoq t'aqa.- Wakin t'aqtachay llank'aypi kallantaqmi mana kutichiy atiy.-Wakin t'aqtachay chaninchaypi, uskhayllamanqa manan qhepaman kutiy atikunchu, cheykuna mana qhawarisqachu kasha kay kamacheq qeqqapi, ichaqa kayakunata q'emimun qelqamanta patara Código Procesal Civil.

ISKAY HATUN T'AQA

HOQ KAMACHISQALLATAN HUNT'ANA

Pachaq soqta chunka tawayoq t'aqa.- Qelqaq kamachesqanta hunt'aspa ñaupaqman purina.- Hoq mañakuy qelqata churana kanqa, cheypaqmi hunt'asqata churana imatachus kamachikamun t'aqankunapi kay qelqa yupaynin 424º y 425º patara qelqa sutin Código Procesal Civil, cheymanta kamachikun kay patarapi tawa kaq phasmin, ñaupaq kaq patarapi kasqan Código Procesal Civil.

Pachaq soqta chunka phisqayoq t'aqa.- Mana atikunmanchu, nitaqmi chakikunmanchu.- Juez mañakuy qelqata chaskin, ñawinchan, kamacheq qelqakunaman hina kamachikun, manan key atikunchu, nitaqmi ruwakunmanchu chheynatan kamachikun patara qelqanpi, Código Procesal Civil, t'aqankuna kashan 426º, 427º.

Pachaq soqta chunka soqtayoq t'aqa.- Hoq hinanmanta allachakunqa, hinallataq mast'arikunqa yapakunqa mañakuy qelqa.- Mañakuy qelqa churamuq, atinmanmi aswanta yapaykuyta qelqakaunta , atinmi allchaykuytapas pantargospaqa, manaraq chey mañakuy qelqaman hina Juez, hoqkaq runata apachimushaqtin.

Pachaq soqta chunka qanchisniyoq t'aqa.- Mañakuq runa chey qhepanña atinmamni kurakaman chayachiyta hoq qelqakunta.- ichaqa sut'inchay qelqa alayriman orqomuq qelqa, chey mañakusqan qelqa chayachisqan qhepantin p'unchaykunalla kaqtin, cheymantaqa hoq kaq runapas kutichimullanqataqmi.

Pachaq soqta chunka pusaqniyoq t'aqa.- Mañakuy qelqaq puririnanmanta.- Juez mañakuy qelqata chaskispa, ñawincharispa nin mañakqpa nisqan cheqaqchá nispa, cheywanmi purichin, kamachin hoq kaq runta waqyachimun kay mañakuy qelqamanta kutichinanpaq, ichaqa ñaupaqtaraq willamunan Fiscalman phisqa p'unchay ukhupi, cheyman hoq kaq runata kutichimunpaq.

Pachaq soqta chunka inqonniyoq t'aqa.- Manan allinchi, auqan nispa.- Churamunaqaku manan chheynachu, manan allinchi, auqapuni payqa nispa, ichaqa chey nisqanqa sut'inchakunan qelqaqwan otaq kuraka oyarinqa is kaynin runaakunata mañakuqtawan kuticheqtawan chey pacha kaykuna atikunqa.

Pachaq qanchis chunka t'aqa.- Kurakan waqyachimun iskaynin runakunata sasachayninkumanta uyarinanpaq.- Mañakusqankuta uyarispa, ña puririnña p'unchaykuna kutichinapaq, kuraka Juezmi churaykun hoq p'unchayta cheyta mana pipas kuyurichinqachu, iskaynin sasachaypi kaq runakunata, kay apakunqa chunka p'unchay ukhupi, mañakuy chaskisqan p'unchaymanta yupaqa, cheypaq kanqa kuraka Fiscal chaninchanapaq.

Pachaq qanchis chunka hoqniyoq t'aqa.- Llapanku llank'ananmanta.- Kurakakuna qallarín sasachaypi kaq runakunaq rimasqanta, ñaupaqta huchachasqa runa niman manan cheynachu, manan allinchi, kaqlataq amachaqninas cheykunata q'eminman, cheykkunan mañakuy chayachimuy runaq kutichinanpaq kanqa.

Cheymanta qhawarinqaku imakuna sut'inchan iskaynin runakunata, cheypaq apamunqaku ima atisqankuta, ichaqa mana kuraka k'aminakusqakutaqa munaqachu. Ña tukurunkuña rimayta, hinaman Juez chanincharinqa, citaqchus tarinqa mana chanintachu tarinqa mañakuy kuticheqta cheyqa, kuraka Juez ninqa inskayninkuta sumaqpi allchanpunkichis kay sasachayta, cheymanta ninqa iskayninkuta allchanpuchis wawa, erqe, wayna, sipaskunaq allinninpaq.

Kayta kasukuspa sumaqpi allchanpunqaku mana wawaq, erqeq, waya, sipaspa kaqnita chinkachispa, cheyqa allinmi cheyqa churakunqa llipsipe qelqasqa, cheyta reqsichina kanqa kurakaman chemi qhepanqa qelqasqa kurakaq suntur wasinpi cheywan sumaqpi alchakapunapaq.

Pachaq qanchis chunka iskayniyoq t'aqa.- Astawan rimarinqaku kasqan sasachaymanta, yapanqaku ima atisqakuta sut'inchanapaq.- Icha manachu tukukunan sut'inchay tukukunanpaqña kashantin, ichaqa manaraq kinsa p'unchay hunt'akushaqtin, kasqan pacha puriyllapi, hinallataq manaña hoqtawanqa willakuy kanqachu hamunankupaq ña yachankuña.

Pachaq qanchis chunka kinsayoq t'aqa.- Sumaqllapi chaninchakunqa.- Allipunacheq mana kaqtin, cheyraykun kuraka Juez kamachin, ichaqa wawakunaq, erqekunaq, wayna, sipaspa kaqninkunta mana sarunch'aspa, t'aqtasqa chaninchasqa qhepanqa, mana sut'inchasqa kaqkuna.

Chayraykun Juez atinmi wakin sutínqunan manan chheynachu kanan, manan atikunchu, manan cheqaqchu, chey qhepaman uyarinqa rimasqanta wawaqta, erqepta, wayna, sipaspa rimaqanta, cheykunawan aswan allinta sut'inchakunanpaq.

Llapanku rimanku, sut'inchanku, cheymanta phisqa minuto ukhullapi, watiqmanta rimarinqaku allinta, wakinqa pantasqata.

Chey tukukuqtin, kunaqa Juez llapanta chayachinqa willanqa qelqapi Fiscalman, cheymanta kunanqa manaraq tawachunka pusaqniyoq pacha puriypi, orqomunqa hoq kamacheq qelqata, cheymanta kaqlataq Juez manaraq tawachuna pusaqniyoq pacha puriypi orqomunqa chaninchaq t'aqtachay qelqata, kunaqa iskaymanta chaninchapunku kay sasachayta.

Pachaq qanchis chunka tawayoq t'aqa.- Kamachisqa atikunmi sut'inchay chay sasachaymanta.- Kuraka Juez kamacheqtin ima pacha puriyña kashaqtinpas hunt'akunanmi, cheypaq chayachinanku, kay kamachesqata mana pipas p'akinmanchu, aswantaqa chay sasachay mana sut'inchasqachu qheparan cheywan kuraka kamachin astawan apanankupaq sasachay chanichansa qhepanapaq.

Pachaq qanchis chunka phisqayoq t'aqa.- Hoq t'aqa allin yachachisqa llank'aqkuna, cheymanta rikuqkunaq willakuynin, kamayoq Psicólogo rikurinqa, cheymanta willakunqa ima kasqanta.- Mañakuy chayan Juezman, cheyman kutichimunku,

kunanqa Juez mañarin hoq t'aqa llank'aqkunata payakunan yachan sasachaykunamanta, paykuna chayachinan willakuyta, cheymanta rikuqkuna, hinaman Psicólogo sinchi mana allin kaqtinqa, llapan paykuna willakuyta chayachinaku imayna kasqanmanta, llank'ayninku kinsa p'unchay ukhullapi.

Pachaq qanchis chunka soqtayoc t'aqa.- Mana ruwanata munaqtinkun amachaq hina ninku paqtataq amaraq ruwaychu nispa.- Kay hark'akuq hina niyqa wawaq, erqeq, wayna, sipaspa allinninpaqmi cheykuna kamachisqapunin kashan kay hatun kacheq qelqapi, tawa kaq hatun t'aqanpi, tarikullantaq phisqa phasmin ñaupaq kaq patarapi Código Procesal Civilpi.

Pachaq qanchis chunka qanchisniyoq t'aqa.- kamachikuy qelqata qomunku pisi unayllapaq.- Allin chaninchaypi Juez kamachikamun hoq qelqapi pisi unayllapaq, ichaqa wawaq, erqeq, wayna. sipaspa allinninpaq.

Juezmi kamachikun uskhayllaman, manan pipas wawakunata, erqekunata, wayna sipasta maqanmanchu, nitaqmi yuyayninta waqllichinmanchu, nitaq pay sullk'akunata qatiykachanmanchu pipas.

Kay kuna kaqtinqa Juez atinmi kamachiyta chey wasipi kay kuna kanman sullk'akunawan cheyqa, chay wasita tukuy kallpawan haykuspa amanankupaq.

Pachaq q anchis chunka pusaqniyoq t'aqa.- Chaninchaq qelqa qhepachun yanqapi pantasqan kaqtin.- Chaninchaq t'aqtachaq qelqa, kamachikamun manan allinchu mañakuy qelqa chayachimusqanku, chey raykun chaninchaq qelqa ch'usaqman tukupuchun kinsa p'unchay ukhullapi chay willaykunan yachakunan.

Juezpa kamachisqan llapan t'aqtachayman hamuqkunaq rimaynin sayachisqa karqan, mana tukukunanpaq.

Pachaq qanchis chunka isqonniyoq t'aqa.- Qelqapi mañakuna, chaninchaq kamacheq qelqa chayllapiraq sayachun nispa.- Manan chaninchu t'aqtachay nisqanta kasumun, chey rayku kamachin, Juezpa qelqaq yanapaqninmi, uskhayllaman apachenqa llapan qelqasqata Sala de Familia. Iskay p'unchay ukhullapi, manan allinchu niqta uyarispa.

Llapan qelqata chaskispa apachenqa kasqan p'unchaypi Fiscalman, paymi kamachinqa tawachunka pusaqniyoq pacha puriyllapi, cheymanta phisqa p'unchay ukhullapi chaninchananpaq.

Kunan kutillapi mayqenkaq sasachaypi kaqpas, chayachinman musoq sut'inchaykunta, tukuy qhepamanña chey hina kaqtinqa, Sala de Familia chaninchanqa kinsa p'unchay ukhullapi, makinman chayamusqanmanta yuparispa.

Pachaq pusaq chunka t'aqa.- Llapankuq kaqninkunamanta, otaq sapankaqmanta ch'arwiyusqa kashan cheykuna amachanamanta.- Wawakunaq, erqekunaq, wayna, sipaskunaq kaqninkunan amachada kashan wakinpa kashan sapankaq, wakinpa ch'arwiyusqallapanata cheykunatan amachada kashan payakaunaq allinninpaq, cheypaqmi kashan qelqapi kamachisqa ñaupaq kaq t'aqanpi, llapan paykunaq kaqnin amachanapaq. Cheypaq mañakuytan atin tayta mamakuna, piqpa makinpichus kashan

saqueqa paypas, Ministerio Público, wakin Amachaqkuna, Colegios Profesionales, Yachay wasikuna, Municipios, Gobiernos Regionales, huñunakuy kanman sullk'akunamanta amachaqkuna.

Pachaq pusaq chunka hoqniyoq t'aqa.- Amaraq hunt'akuchunchu.- Allin chaninchay t'aqtachaypi qhepananpaq Juez kamachinmanmi amaraq hunt'akuchunchu keykuna rayku:

- a) Nanachikuyni kanqa qolqenpi phisqa kutin kama kay qelqakunaman hina, ichaqa apullikunaman, suntur wasikunapi umalleqkunaman, kallanmantaq hoq runapaqpas.
- b) Wasi tiyasqanman kallpawan hauykuna kanqa, cheymanta
- c) Sayachina otaq wisk'ana iskay chunta tawayoq pacha puriyta, pikunachus mana kasunchun kamachisqata ruwayta paykunata, cheymanata haykunman qelqaman hina llakikuy otaq aswan sasachay.

Pachaq pusaq chunka iskayniyoq t'aqa.- Qhepaman chaninchakunqa.- Llapan kaykuna kamachisqa qelqaman hina chanincharikun, aswantaqa imaynachus kashan kamachisqa kashan runakunaq kausayninman hina, cheypin kashan wawakuna, erqekuna, wayna, sipaskuna, paykunan kashan kay kamacheq qelqapi, manan hoqkunaqa ruwakuyta atinchi, aswanmi kayman q'emiykuq hina kashan Codigo Civilpi cheymanta Código Procesal Civil.

KINSA HATUN T'AQA.

KANMAN WAYNA, OTAQ SIPAS KAMACHISQA QELQA P'AKIQ

HOQ PHASMIN QELOA

LLAPANMANTA QHAWARIYKUNA

Pachaq pusaq chunka kinsayoq t'aqa.- Sut'inchaymanta.- Ninkun hoq waynata, otaq sipasta paymi huchayoq nispa, otaq ninkuman hoqwan kuskan huchakunku nispa, ichaqa ña payta ninkuña huchayoq nispa , chey hina kaqtinqa paytan huchanmanta chaninchanqaku imaynachus kamachisqa kashan qelqapi sutin Ley Penal cheyman hina.

Pachaq pusaq chunka tawayoq t'aqa.- Imakunan huchayoqpaq llaki.- Hoq erqe manaraq chunka iskayniyoq watayoq huchakusqa qelqaman hina p'akisqa kamacheq qelqata, paypaq t'aqtachay huchanmanta kanqa kay qelqaman hina ichaqa amachasqa.

ISKAY PHASMIN QELOA

SAPANKA HOQPA KAQNINKUNA

Pachaq pusaq chunka phisqayoq t'aqa.- Sayachinamanta.- Manan mayqen wayna otaq sipas sayachisqa, wisk'asqa kanmanchu, kacharisqallapuni, may pachachus tarirunkuman huchakushaqta llakipaq hina kaqtinqa arí, ichaqa kananmi apulli chey chaninchaq.

Pachaq pusaq chunka soqtayoq t'aqa.- Manan chaninchu chay kamachikuy.- Wayna otaq sipas, apulleq kamachisqaman hina wisk'asqa tarikuspa, atinmanmi niyta kamacheq qelqa manan allin t'aqtachaychu noqapaq nispa, mañakuytan atin chaykumanta yachaq Juezman kacharipunankupaq, amaña wisk'asqa tarikunanpaq.

Pachaq pusaq chunka qanchisniyoq t'aqa.- Willakuymanta.- May pachachus wisk'asqa tarikun wayna otaq sipas cheyqa, willanan kanqa qelqapi kurakakunaman Juezman, Fiscalman, tayta mamanman, uywaqninman, maypi tarikun wisk'asqa cheyta, imamanta, pikunan wisk'achin, cheymanta manan imaña kaqtinpas amachakuyninga qechusqachu kanqa.

Pachaq pusaq chunka pusaqniyoq t'aqa.- T'aqarisqa kanankumanta.- Wayna otaq sipas wisk'asqa tarikun cheyqa, paykuna t'aqasqa kananku, manan kankumanchu kuraq runakunawan kуска wisk'asqa.

KINSA PHASMIN QELOA

IMAKUNAN PAYPAQ HINA KAY CHANINCHAPI

Pachaq pusaq chunka isqonniyoq t'aqa.- Kamacheq qelqakuna paykunapaq hinan chaninmi.- Manan mayqen wayna otaq sipas kamacheq qelqaman hina apaykusqa kanmanchu, manatqmi llakipi churasqa kanmanchu, allinta chaninchana kanqa qelqaman hina, manan huchaykimanta kutichepuy qolqenpi nispa ninkumanchu, nitaq wisk'asqa hina cheypi yachanki allin kaysanaykipaq nispa, mana kay Códigopi kashanman hina mana atikunchu, kaypi kaqllamanta.

Pachaq isqon chunka t'aqa.- Kay chaninchaymanta manan pimanpaq willanachu, nillataq imayna t'aqtachakuyninmanta.- Kaykuna mana willakuy mast'arinapachu wayna otaq sipas kashan t'aqtachanapaq, paykunatan nishankuman huchayoqmi nispa, paykunan kashanku qelqaman hina chaninchanapaq.

Wayna, sipaspa kaqninkunata manan sarunch'anapaqchu, khuyallinapaq, kuraka kamachesqa qelqaman hina chaninchanqa, ima willakuypas kasqa ukhullapi, cheymi sutin pakaykuy paykunaq kaqninmi cheykuna.

Pachaq isqon chunka hoqniyoq t'aqa.- Watiqmanta runa kayninman kutichiy .- Kay chaninchay pachapi wayna sipaskunapaq, huchaman urmaykuqtinkuqa yachaykachina watiqmanta runa kayninman churayukunankupaq, reqsiykachina allin ñanta.

Kaykuna chanchanapaqqa manan qhawarina huchallantachu, qhawarinallataqmi maypis kashan imakunas tiyasqaqpi muyuriqninpi kashan chaykunatapis qhawarina

Pachaq isqon chunka iskayniyoq t'aqa.- Imakunan kallpachan .- Kay chaninchay ukhupi qelqaman hinan apulli Juezmi t'aqtachan, wayna, sipas huchaman ormaqtinku, apullikunan cheqaqta qhawaringaku paykunaq kaqninman hina qelqapi kashan patara Constitución Política del Perú, cheymanta teqsi muyuntinpi huñunakuypi Convención sobre los Derechos del Niño, kay Código wakin qelqakuna q'emiyoq kashan chaninchaymanta.

TAWA PHASMIN QELOA

HUÑUNASQA WAYNAKUNA MANA ALLINPAQ

Pachaq isqon chunka kinsayoq t'aqa.- llapan sut'inchakunqa.- reqsikun huñusqa waynakunata ichaqa mana allinkuna ruwanankupaq, paykunan chunka iskayniyoq watayoqmanta pacha, chunka pusaqniyoq watan kama, paykuna huñukunku ichaqa k'iqllukunapi runamasinkuna k'irinankupaq, maqanankupaq, chymanta ch'aqispa wasikunaq qhawanan q'espimanta cheykunata ñutupunku ch'aqespa, kay wasikuna wakinqa estadoq, wakainqa waq runakaunaq, ichaqa llaqta allinpi thaukaypi kausakushaqtin apamunku mana chanin millay kausayta.

Pachaq isqon chunka tawayoq t'aqa.- Kamachisqa p'akiymanta.- Hoq wayna kamachisqa qelqata mana kasunchu aswanpas p'akin kamachita, kausan, mana allinpi mana chaninpi huñunaykuy ukhumanta kaspas, hoq runata maqarunman, hoq sipaspa kurkunta map'arunman, chaqerunman runakunaq, Estadoq wasinkunta, apanaqanman kuchunakaunta, ujyanman machanakunata, waq'ayacheq ujanakunata, chey huchanmanta, waynapaq llaki kanqa huchanmanta kinsa wata wasillapi uywaspa yachachinqaku runa hina runamasinwan kausananpaq, cheymanta ñawinchayta qelqayta yachachinqaku.

Pachaq isqon chunka phisqayoq t'aqa.-Kamacheq qelqata p'akin sinchi huchaman haykun.- Kay ñaupaq t'aqa qhawarimusqanchispi, cheyman hina aswanta huchakunman haykuyma wañuchinakuypas kanman, sinchi k'irinakuypas kaqtin kay huchayoq waynata, ñaupaq t'aqa hawarisqaman hina kay waynata huchanmanta kamacheq qelqa p'akisqanmanta, wasipi ukhupi tiyachispa yachachinqaku kinsa wata chayanmanmi soqta wata kama wasipi, chey ukhupi kanmanmi pay kikin huchakuq, hucha yanapaq, huchaman tanqaykoq.

Pachaq isqon chunka soqtayoq t'aqa.- Kamacheq qelqakuna p'akeq waynamanta umalleqpa huchanmanta kutichinan llaki.- Kay wayna kamacheq qelqa p'akeq hoq waynakunapis kanmanmi mana allin kausaypi huñunakuq ukhumanta umalleq cheyqa, paypaq huchanmanta wasi ukhupi yachachinqaku runa masinwan allinpi kausayta, ñawinchayta qelqayta, huchanman hina iskay wataq otaq tawa wata.

Pachaq isqon chunka qanchisniyoq t'aqa.- Huchanmanta llaki hunt'ananmanta.- Chay wayna hucha ruwasqanmanta kutichinan llakipi, wisk'asqa ukhupi yachasharan

runamasinwan allinpi kausayta, ichaqa watanmi hunt'aramun kuraq runaman tukupun, kunanqa apapunqaku hoq wasiman maypichus wisq'asqa kashanku hucha qallareqkuna huchankumanta wisq'asqa kashanku paykunan tiyanqa, chey Instituto Nacional Penitenciario chaypin hunt'anqa huchanmanta kutichipuy.

Pachaq isqonchunka pusaqniyoq t'aqa.- Taytan, maman, uywaqnin kutichinanmanta.- Taytan, maman, uywaqnin, piwan tiyashan, otaq saqeqa hoqpa makinpi, paykunan sanp'a sonqowan chaskinanku, waynapaq huchanmanta kutichinan imachus llaki kaqtin, aqnatan yanapanqaku waynakunaq watiqmanta yachankupaq, runa masinwan thaukaypi kausanankupaq, waynaq huchanqa runa k'irisqan, wasiq qhawanana q'espi p'akisqan cheykunamanta.

Pachaq inqonchunka isqonniyoq t'aqa.- Allin kaq apamusqanmanta.- Hoq wayna kashanman tapurisqa kuraka Juezpa t'aqwirisqan, icha hunt'ashan huchanmanta llakitachu yachaqashan runa masinwan allin kauysananpaq, paymi willarinan cheqaqta, pikunan, maypin, cheywanmi reqsiykunman waynakuna mana allin kaysapi kashan cheyqa umalleqninta, chey willakuq wayna kashan wisq'asqa, cheywanqa kay wayna atinmanmi mañakuyta, citaq kashanman askha watapaq wisk'asqa yachananpaq cheyqa kuskan huchanmi panpachakapunman.

PHISQA PHASMIN QELOA

T'AQWIRIKUNQA CHANINCHAKUNA HUCHANMANTA

Iskay pachaq t'aqa.- Sayachinamanta.- Hoq wayna kanmanmi sayachisqa otaq hap'isqa ichaqa huchakushaqta tarinkuman kasqan pacha hap'iyta atikun, hinan payta apana kanqa Policía Nacionalman, ichaqa llapan ruwasqakuna qhawaq kashan kuraka Fiscal, amachaqninwan kуска.

Iskay pachaq hoqniyoq t'aqa.- Waqaychana kanqa sumaqlata.- Polician iñinqa, taytanpi, icha pichus uywashan waynata, cheypi, manataq nishuchu wayna huchan cheyqa, reqsikuntaq wasi maypi tiyasqan, tayta, mamanpa, uywaqninpa tiyasqan, paykunan churakunku ninku, kuraka Fiscal waqyamuqtin apanqaku usqhayllaman paypa qayllanman.

Iskay pachaq iskayniyoq t'aqa.- Kuraka Fiscalpaman chayachinamanta.- Icha nishuchu karan maqanakuychu, k'aminakuychu, k'irisqachu qheparan chay runa cheymanta manachu kan chey rato taytan, manan, uywaqnin chey hina kaqtinqa, huchayoq waynatan Policía apamunan kuraka Fiscalpa ñaupaqenman manaraq iskay chunta tawaqoq pacha puriy hunt'akushaqtin, hoq llipsipi qelqatawan chayachinan Fiscalman.

Iskay pachaq kinsayoq t'aqa.- Willakunanmanta.- Kuraka Fiscalmi, tayta, mamanpa, icha pichus kashan wayna uywaq, amachaqnin, cheypi kashaqtinku paykunaq

ñaupaqenpi huchayoq waynata tapuringa, hinallataq llakipi kaqtapas, kallanmantaq cheykuna rikuy yachaq, paykunaq qayllanpi.

Iskay pachaq tawayoq t'aqa.- Imakunaqachus ruwanan kuraka Fiscal.- Tapusqanman hina imakunatachus yachan chiypaqmi kaykunata ruwanqa:

- a) Mañanqa qallarikuchun, taqwirikuchun sasachaymanta.
- b) Kamachinqa apamunankupaq, hinallataq.
- c) Kamachinqa waqaychakapuchun kay ruwasqa, manan kamacheq qelqata p'akinchu.

Iskay pachaq phisqayoq t'aqa.- Hoq apulli t'aqtananmanta.- llakiyoq runa atinmi mañakuyta chayachinan kuraka Fiscal Superiorman, manan allinchu chaninchasqan qelqa kuraka Fiscalpa, paymi kamachin mañakusqayta waqaychakapunapaq, manan huchata tarinchu chey rayku, ichaqa manaraq kuraka Fiscalpa chaninchay qelqa qomusqanmanta kinsa p'unchay hunt'akushaqtin.

Citaqchus kuraka Fiscal Superior allinmi mañakusqayki niqtinqa, kamachinqa kuraka Fiscalta qallarikuchun sut'inchay t'aqtachay qelqa orqomusqan.

Ichaqa may pachachus t'aqtachay qelqata qomun kuraka Fiscal Superior paypataqa manan atikunchu hoq kurakaman qhawananpaq mañakuy.

Iskay pachaq soqtayoq t'aqa.- Apachinamanta.- Kuraka Fiscal qhawarin, may pachachus kamacheq qelqaq nisqanta p'akinku cheyqa kamachiyta atin apamunankupaq manataq sinchi huchayoqchu cheyqa, wayna tayta mamantin pichu kashan uywaqnin paykuna PROMUDEH kamachisqanman hina, huchanmanta kutichipuyta munan, llakipi churasqan runaman, mana aswan sasachay kananpaq.

Iskay pachaq qanchisniyoq t'aqa.- Willamunamanta.- Kuraka Fiscalpa willakamusqanmi kanan llapan qelqakunawan huñuchasqa cheypin qhawarinqaku mana allin t'aqtachay chaninchay kasqanta, waynapaq allin kaq kasqanta, cheymanta Fiscal mañanqa llapan imakunachus ruawana kasqanta.

Iskay pachaq pusaqniyoq.-Allchanamanta.- Kuraka Juez paymi willakamusqankuman hina, qomunqa kamachikuy qelqata, qallarikunqa t'aqwiriy, cheymanta tapunqa huchakoq waynata amachaqninpa qayllanpi, cheypi kashallanqatq Fiscal, qhawashanqa imayna chey sasachay kasqanta, chey qhepaman huchakuq waynata qopunkumanmi tayta mamanman, otaq hoq runaman, sinchi hucha kaqtinqa yachachina wasipi saqenkuman chey kamachikuq qelqaman hina.

Iskay pachaq isqonniyoq t'aqa.- Pisi unayllapaq wisk'aykuy.- Huchayoq waynata pisi unayllapaq wisk'aykuyta atikunmi ichaqa chaninta qhawarinanku, cheymanta kaykuna kaqtinmi atikun wisk'ay:

- a) Waynaq huchantan t'aqwirinqaku, cheymantan kanan willakuykuna cheqaqpuni wayna huchakusqan icha pikunawanchu.
- b) Wayna manapis willakuman cheqaqtachu. t'aqwiriy allin purinanpaq.

- c) Kanmi manchakuy willakoq qelqakunata chinkachinkumanmi otaq churankuman sasachayta cheqaq huchayoq wayna reqsinapaq.

Iskay pachaq chunka t'aqa.- Manaraq huchan yachakushaqtin kamachinku wisk'anapaq cheymi mañakun hoq kuraka chaninchananpaq.- Kuraka kamachimun wisk'akuchun qallarinapaq nispa, cheytan mañakushan manan allinchi hoq kuraka chaninchachun nispa. Kay mañahuy ch'ulla yuyayllapi, cheykunan huñukun llipsikuna, cheytan kurka Juez apachinan manaraq iskaychunka tawayoq puriy pacha hunt'akushaqtin. T'aqtana wasimanta rimarimunqaku, kasqan pacha puriyllapitaq, ichaqa manañan rikunanchu kuraka Fiscal.

Iskay pachaq chunka hoqniyoq t'aqa.- Wisk'akunanmanta.- Qallarinanpaq wisk'akuchun huchayoq, ichaqa kanqa Centro de Observación y Diagnóstico del Poder Judicial, cheymanta kallantaq askha t'aqamanta kamayoqkuna, paykunan qhawarinqaku waynaq huchanta. Ichaqa Estadon amachan waynata kausayninta hinaña wisk'asqa kashan cheypas. qelqa t'aqarin p'unchayta puriy pacha

Iskay pachaq chunka iskayniyoq t'aqa.-Yuyayllawan ruwanamanta.-Kamachikuy qelqata qomunku cheypi willakamun sasachaykuna, sut'inchakunanpaq t'aqwirikunqa kurakakuna tapuringa kay apakunan kinsa chunka p'unchay ukhullapin cheypi kanqa kuraka Fiscal kallanqataq amachaq, cheypin tapuringaku llakipi kaq runata, imakunan sut'inchan, icha kashanchu aswan allin sut'inchaq, paypa amachaqnin qelqapi chayachinqa cheqaq kasqanta, cheymanta kallanqataq huchayoqpa amachaqnin paypis amachakullanqataq.

Kanmi imaymana sut'inchaq, ichaqa cheykunan chayachina phisqa p'unchay ñaupaqta manaraq llapan huñusqa rimarishaqtinku.

Iskay pachaq chunka kinsayoq t'aqa.- Qhepa kaq waqyasqa p'unchay.-Wayna, kuraka Juezpa waqyachisqanta mana kasukamuqtinqa, watiqmantan waynata waqyachinqa phisqa p'unchay ukhupi, iskay kaq waqyachisqata manapuni wayna kasukamuqtinqa kuraka Juezmi kamachinqa Policia Nacionalta waynta apamunanpaq.

Iskay pachaq chunka tawayoq t'aqa.- T'aqtachay chaninchaq qelqata qomunku.-Llank'ananta tukurispá kuraka Juez willanqa cheymanta apachenqa llapan ruwasqata, iskay p'unchay ukhullapi Fiscalman, llapan qelqakunta, cheymantan chanincharimunqa qelqaman hina t'aqtachayta churamunqa waynapaq, cheyman hinan kamachinqa waynata hoq wasi ukhupi yachachikunqa runa masinwan allinpi kausananpaq, cheymanta qelqayta, ñawinchayta, cheywanraq wayna atinman runa ukhupi kausayta. Fiscal orqomunqa qelqata, cheytan Juez kasqan iskay p'unchay ukhullapitaq qomunqa chaninchay qelqata kamachimunqa huchayoq waynata hunt'ananpaq.

Iskay pachaq chunka phisqayoq t'aqa.- Llapanta qhawarispá chaninchanqa.- Apulli Juez chaninchay qelqa orqomunanpaq kaykunatan t'aqwiringa:

- a) Cheqaqpuni, kan nanay, mana chanin kausay, llakipi kasqanta yachaykuspa.
- b) Qhawarin llapanta chaninchanapaq, imaynan nishuchu, pisillachu chay waynaq huchakusqan.
- c) Huchanmanta wayna imakunatan ruwanan
- d) Qelqapi willakamunqaku hoq t'aqa askha kamayppq llank'aqkuna, maypi imaynapin tiyan

Iskay pachaq chunka soqtayoc t'aqa.- Imakunan kanan chaninchanapaq.- T'aqtay allin kanapaqqa kaykuna ruwana:

- a) Llapan ruwasqankuta qharichina.
- b) Imakunachus ruwakuran kanacheq qelqac nisqanta p'akispa, cheyman hinan reqsikunqa waynaq hucha ruwasqan.
- c) Huchayoq wayna wisk'asqa kanqa, yachanqa ñawinchayta, runa masinwan allinpi kausayta.
- d) Huchakusqanmanta kutichinan qolqenpi, cheyta kurakakuna churanqa hayk'acha.

Iskay pachaq chunka qanchisniyoq t'aqa.- Juezmi churanqa llakita huchayoqpaq.- Kuraka Juez churanqa llakita waynaman imaynachus huchan karan chiyman hina kaykunan kashan:

- a) Qonqa hoq k'amikuyta.
- b) Runa masinkunapaqmi llank'anman hanqalla.
- c) Ima ruwanapaqpis willakunanmi atinmamchi manachu chey ruwayta.
- e) Kanman wisk'asqa cheypi qhawarimunkuman imanchá mana allinchi waynaq.

Iskay pachaq chunka pusaqniyoq t'aqa.- Wisk'asqa kashaq waynta kacharipunamanta.- Kuraka Juezmi kamachimunqa qelqapi, chey waynata kacharipusun, lloqsipuchun nispa. Ichaqa kaykuna kaqtin:

- a) Manan yachakun allintacha cheqaqchus wayna ruwaran huchata cheymi mana sut'inchakunchu.
- b) Huchakusqankunan mana qelqaman hina llakiman churapaqchu, citaq wayna kashamnan wisk'asqa cheyqa usqhalla kacharipunkuman, tayta mamanman qopunapaq otaq pichus uywarqan cheyman, manataq piñinpi kanmanchu cheyqa, kanmi hoq wasikuna paykuna hina uywaq, cheymanmi qona.

Iskay pachaq chunka isqonniyoq t'aqa.- Huchayoqpaq chaninchay qelqa churamun llakita, hinaqa manan allinchi hoq chaninchanqa nispa mañakuy.- Huchayoqpaq chaninchay qelqa lloqsimun cheyta willachinqa waynaman, otaq tayta mamanman, uywaqninman, amachaqninman, cheyta willanallataq llakipi kaspá t'aqtachay mañakuqman, cheymanta Fiscalman, paykuna kinsa p'unchay ukhupi mañakunman, ichaqa huchayoq wayna kashanman wisk'asqa, ñawinchaspa willakunan key qelqa. Ichaqa manan hayk'aqpis kay huchayoqpaq chaninchaq qelqa watiqmanta ruwakunmanchu manan allinchi niqpa auqanqa, manan allinchi neqtinqa manan llapanpaqchu, qolqe kutinan karan, wisk'asqa kashaqtin lloqsipuchun ninkuman cheyllapaqmi.

Ari atikunmi mañakusqayki nimuqtinqa Juez, llapan kaykunata qopunan chayachinan, manaraq iskay chunka tawayoq pacha puriy kashaqtin, ichaq kaya mañakuy manan allinchi nisqanku, imaña kaqtinpas kamachisqa qelqaqa hunt'akullanqapunin,

Iskay pachaq iskay chunka t'aqa.- Apachinan llapan ruwasqata kuraq kaq Fiscalman.- Manaraq iskay chunka tawayoq puriy pacha kashaqtin, llapanta apachina kanqa Fiscal Superiorman, paymi manaraq tawachunka pusaqniyoq puriy pacha hunt'akushaqtin.

Qomunqa kamachikuyta ima p'unchay, ima puriy pachapi, cheyta orqomunqa phisqa p'unchay ukhupi, chey qhepaman iskay p'unchay ukhupi qomunqa hoq musoq chaninchay qelqata.

Willachimunqa kasqan p'unchaypi, mayqen amachaq yachayta munanman cheyqa qelqapi mañakamunan, ichaqa manan atikunchu hoq p'unchaypaqqa.

Chey chaninchan manan askha runa ukhupichu.

Iskay pachaq iskay chunka hoqniyoq t'aqa.- Hayk'a unaypi.- Keykuna chaninchaywan t'aqtachakunapaq yachakunanpaq, wisk'asqataq kashanman wayna cheyqa phisqachunka p'unchaypin yachakunman, waqyachimusqa kaqtintaq soqtachunka p'unchay.

Iskay pachaq iskay chunka iskayniyoq t'aqa.-Tukukapunamanta.- Qelqaman hina Iskay wata purirqunña wayna huchakusqanmanta, manataq willamunkuchu kurakaman cheyqa manaña huchayoq waynata llakiman churay atikunchu.

Wakin wayna huchakun qelqa patarapiCodigo Penalpa chaninchasqaman hina, cheya manataq willakunchu kurakaman cheyqa, iskay wata puriqtinqa manañan atikunchu huchayoqpaq t'aqtachay mañay, cheyllapi tukupun.

Huchayoq wayna mana tarichikuqtinqa, cheyrayku mana huchanta reqsikunchu ni kutichipunchu llakisqan runaman cheyqa kamacheq qelqan hina maypi, hayk'aq tariqtinku churanqaku llakiman.

SOQTA PHASMN QELOA

LLANPAN LLANK'ASQA APACHINANKUMANTA

Iskay pachaq iskay chunka kinsayoq t'aqa.- Suť'inchaymanta.- Apacheymi sutin huchayoq waynata t'aqarinamanta chaninchaq qelqaman hina, ichaqa chey wayna ama sinchi llakipi kananpaq.

Iskay pachaq iskay chunka tawayoq t'aqa.- Ari nispa chaskikuymanta.- Allinmi nispa chaskikuyqa manan hucha reqsikuychu, nitaq ñaupaqkunan huchata ruwaran nispa ninkumanchu.

Iskay pachaq iskay chunka phisqayoq t'aqa.- Imakunan kanan.-Allinmi nispa chaskikuyqa waynaq huchan manan sinchi hatun huchachu, ñaupá huchankuna reqsiychu, nitaq ayllunpa maypi tiyasqankunachu.

Iskay pachaq iskay chunka soqtayoq t'aqa.- Yachachina waynata, paymi t'aqarisqa kasqa, qelqaman hina mana sinchi huchayoq kaqtin.- Kay wayna t'aqarisqa kashan qelqaman hina mana sinchi llakikuychu huchan kaqtin, cheymanta paypaq kunan chaskinan yachachiyta imaynatachus runa masinkunawan kausanamanta, mana wisk'asqallan yachachiyta chaskinqa.

Iskay pachaq iskay chunka qanchisniyoq t'aqa.- Hinalla ruwachun

Imakunatachus ruwashan wayna, chey t'aqarisqa kasqanmanta qelqaman hina mana sinchi huchayoq kaqtin, cheymantan wayna rimarinan paypaq allintachu chaskan, tayta maman imaninmi cheymanta, kanman cheyqa uywaqninpas, paykunan chey t'aqarisqa wayna kaqtin allinmi nispa ninanku, hinallataq kashan watanman, wiñasqanman yuyayninman hina.

Iskay pachaq iskay chunka pusaqniyoq t'aqa.- Waynapaq qelqamanta t'aqariyta qonan Fiscal, cheymanta Juez de Salas.- manaraq kurakakunawan chaninchayman haykushaspa, Fiscal atinmi waynata t'aqariyta, kaqllataq Juez atinmi wayna t'aqariyta Kunanqa chaninchay waynapaq ña tukukapunña nispa.

QANCHIS PHASMIN QELOA

WAYNA HUCHANMANTA IMA LLAKIKUNATAN CHASKINMAN

Iskay pachaq iskay chunka isqonniyoq t'aqa.- Huchayoq llaki chaskinanmanta.- Chaninchay qelqa kamacheqtin huchayoq waynapaq yachachina kanqa imayna watiqmanta runamasinwan kausananpaq.

Iskay pachaq kinsa chunka t'aqa.- Huchayoq wayna llaki chaskinanmanta.- Chaninchay qelqa kamachinqa huchaman hina ima ruwananpaq, ichaqa wayna wiñashantaq cheyqa manan sinchi llakikuy kanqachu huchanmanta, nitaqmi kallpawan llank'anapas.

Iskay pachaq kinsa chunka hoqniyoq t'aqa.- Ama kaykunata ruwankichu.- Ama mana allinkunta ruwankichu nispa t'aqarimun waynata, hinallataq tayta mamanta, uywaqnintapas piwanchá tiyashan wayna cheyman hina.

Iskay pachaq kinsa chunka iskayniyoq t'aqa.- Huchaqoq chaskin llank'anata runamasin yanapananpaq.- Llank'anatan reqsichinku huchayoq waynaman, llaqta runapaq ruwanqa imachus atisqanta, yachasqanta ichaqa mana kausayninta onqoyman churanqachu, atillanqapuni yachaqayta, llank'ayta, cheymi kutichinan soqta killa ukhupi cheytan qhawanqa hoq llank'aq, yachaq, chey wasiq sutinmi Gerencia de Operaciones de Centro de Juveniles del Poder Judicial, makipura llaqtakunapi kurakakunwan, waynata qhawashanqaku.

Iskay pachaq kinsa chunka kinsayoq t'aqa.- Mana wisk'asqachu ichaqa qhawaqniyoq.- Huchayoq wayna kanqa mana wisk'asqachu, ichaqa hoq qhawaqniyoq, cheytan churamunqa Gerencia de Operacionesmanta de Centros Juveniles del Poder Judicial, hoq runata churanqaku paymi pusanqa, qhawanqa ima ruwasqanta, yachasqanman hina allinmi nispa aylluntapis kallpacharinqa, sapa kutin hina qelqapi willakunqa ima ruwasqanmanta, kay hina kausaynin kanqa pusaq killa hunt'a.

Iskay pachaq kinsa chunka tawayoq t'aqa.- Mana wisk'asqachu ichaqa hoq runawan kuska.- Huchayoq wayna kanqa kacharisqa mana wisk'asqachu, ichaqa sapa p'unchay purinqa hoq waynawan munaspa mana munaspa aqna kanqa, cheytan churamun wayna masinta yanapanapaq chey Gerencia de Operaciones de Centros Juveniles del Poder Judicial, cheywanmi hunt'akunaq kacharisqa puriyin, ichaqa hoq waynawan kuska sapa p'unchay, paymi yanapanqa imayna kausanin t'iqrnamanta, yachanan, cheymanta allinpi runa masinwan kausananpaq awnata kausanqa chunka iskayniyoq killa, wata hunt'a.

Iskay pachaq kinsa chunka phisqayoq t'aqa.- Wisq'anamanta.- Huchayoq wayna mana kacharisqa purinmanchu, cheyraykun kanqa wisq'asqa sinchi huchayoq kaqtin, ichaqa kinsa wata hunt'alla.

Iskay pachaq kinsa chunka soqtayoq t'aqa.- Imanaqtinmi wisq'asqa kanan.- Wisq'asqa kayta atin kaykuna kaqtin:

- a) Mana chanin hucha ruwasqanmanta, chey hucha reqsisqa kashan Código Penalpi, cheymi kamachin wisq'asqan kanan tawa hata hunt'a.
- b) Ñaupaq huchakusqaña, ruwasqa kasqan huchakunata, chey hina sinchi llakikuyta.
- c) Mana willakuspa huchanmanta llakikuy churasqata mana hunt'asqachu, cheypin yachaqanan kasqa imayna runamasinwan kausanamanta, hinallataq yachanan kasqa ñawinchayta qelqayta.

Iskay pachaq kinsa chunka qanchisniyoq t'aqa.-Maypi wisk'asqa kananmanta.- Huchayoq wayna hunt'anqa llakinta wisq'asqapi, ichaqa maypich'a kashan waynakuna cheywan kuska. Paykunan kanqa wisq'asqa, ichaqa rakirisqa kanqa watankuman hina, cheymanta t'aqasqa qhari, warmi, imaynan huchan chiyman hina, t'aqtanqaku cheypaqmi willakunan hoq t'aqa llank'aq runakuna, sutinmi equipo Multidisciplinario del Centro Juvenil.

Iskay pachaq kinsa chunka pusaqniyoq t'aqa.- Ima ruwanankumanta.- Huchayoq waynakuna wisq'asqa kashaspankun, wakinqa manaraq chaninchasqa ña wisq'asqaña kashan, paykunan hunt'ananku kanqa chaykiy yachachisqata, chey qhepamán waturinqaku yachasqanta sapa kutin hina, chey yachasqankuta mañanqa askha kamayoqkuna llank'aq t'aqa runakuna.

Iskay pachaq kinsa chunka isqonniyoq t'aqa.- Wakinpiqa mana atikunchu.- Wayna chay pacha huchanmanta wisq'asqaña kashaqtin saqen wayna kayninta hinaspa kuraq runa kapun, chey hina kaqtinqa Juezmi, yapaykunqa huchanmanta llakikuyipi kasqanpi hunt'ananpaq.

Ichaqa Juez Penal ninman karan mana noqapaqchu chey sasachay chanincariy nispa sullk'a kasqanta qhawarispas cheyqa, chey hina kaqtinqa, cheyta qhawarinqa Juez de Familia, hinaña huchayoq wayna ña kuraq runaña kaqtinpas.

Chey hina kaqtinqa wayna huchanmanta hunt'anqa kasqan wisq'asqa kaynin qallarisqanpi, kaqllapi hunt'anqa iskaychunka hoqniyoq watanta.

Iskay pachaq tawa chunka t'aqa.- Allaukankuna.- Imakunan kan huchayoq wayna wisq'asqapi kaqtin, huchanmanta wayna wisq'asqa kashaqtin paypaq keykunan kan:

- a) Sumaqlatan chey waynata uywananku
- b) Wayna atinmi tiyayta pay imatachus munan hina, mana qhellipichu kausanman, mana imanpas pisinanchu llapanta churana paypaq.
- c) Chaskinqa yachachiykunata, hinallataq yachayta tukunmanmi kamayoq kanan kama hatun yachay wasipi hina, otaq makiwan ruwanakunapi.
- d) Ruwananmi puqllaykunata.
- e) Mayqenpi iniytapis atinmanmi, cheyqa apaymanta.
- f) Onqosqa kaspas chaskinmanmi hanpi kamayoqta, hanpichikunanpaq.
- g) Atinmanmi llank'ayta qolqepaq, imaynatachus kamachinkuman otaq yachaykachinkuman hina.
- h) Atikunmi ayllunkuna watukuq hamuqtin chaskiyta, qanchis p'unchay ukhupi, iskay kutinta haykunman watukuq, otaq watukamunkuman sak'akapi rimayta atinmi.
- i) Amachaqninwan rimayta atin pakayllapi, paymi yanapanman mañakuyta qelqapi, Fiscalwan, Juezwan rimanapaq.
- j) Imakunachus kashan willakuykuna mast'arisqa, cheykunata atinmi uyariyta, yachayata.
- k) Ña huchanmanta llakin tukupuqtin kacharipukuq, chey hina waynan paypa llipsinkunata chakikapunan, cheywanmi lloqsipuspaqa maypiña llipsinta mañaqtinku rikuchinanpaq, cheywan reqsinqaku allinta.
- l) Mañakuyta atinmanmi manan allinchi huchamanta chaninchasqa qelqakuna nispa, kurakakunan cheyta yachan nispa.
Kallanmantaqmi hoq qelqakuna paypa allinninpaq, manan imapas hark'anmanchu cheykunata.

Iskay pachaq tawa chunka hoqniyoq t'aqa.- Paypa allinninpaq, manan wisk'asqachu, as kacharisqalla.- Huchayoq wayna wisk'asqa kashaspa ña hunt'arunña, kinsamanta iskay p'akinta, cheymanta mañakuyta atin, pisi unayllata lloqsinanpaq llank'ananman rinanpaq, otaq yachay wasiman rinanpaq, cheykunan kas han hawapi, manan kasqan Centro Juvenilpichu cheyrayku, hinaspapas ña kashan sispaña kacharipunankupaq chey rayku.

Kay mañakusqanta qoqtinkuqa, kanmanmi chunka iskayniyoq killapaq.

PUSAQ PHASMIN QELQA

WAYNAPAQ KANMI AMACHAQNINKUNA, PAYQA HUCHAKUSQA

LLAKI KAQ QELQAMAN HINA KAQTIN

Iskay pachaq tawa chunka iskayniyoq t'aqa.- Amachanamanta.- Wayna huchakusqa llaki kaq qelqaman hina, paypaqmi kallantaq amachaqnin qelqa.

Juez qonmanmi huchamanta hoq llakita, ichaqa manan ch'ullallachu, keykunan kanman:

- a) Qhawanqaku wasillanpi, cheypaq yachachina kanqa tayta mamanta, otaq pichus kashan uywaqnin, kamachisqata hunt'ananpaq, cheytan qhawanqa pisi unaylla kashan cheypas amachaq wasikuna.
- b) Llak'aykuna kashan Estadoq kamachisqan, llaqtakunapas, amachaq cheymanta yachachishanku, hanpiymanta, hinallataq hoq runakunawan allin kausayta.
- c) Ayllu ukhuman huñuykuna hoq runata, otaq hoq runa wawanta hina chakipunman.
- d) Hanpi kamayoq wasipe qhawankuman tukuy onqoykunamanta amachaspa.

ISQON PHASMIN QELQA

WAWAPAQ, ERQEPAQ, WAYNA SIPASPAQ AMACHAQNINKUNA, MAYPICHUS WIQCH'USQA TARIKUQTIN

Iskay pachaq tawa chunka kinsayyoq t'aqa.- Amachanamanta.- PROMUDEH qoyta atinman amachayta wawapaq, erqepaq, wayna, sipaskunapaq, kaykunan kashan amachaykuna mayqentapas qonmanmi kaykunata:

- a) Wasillanpi qhawanmanmi, chaypaq tayta mamanta yacharichinanku otaq pichus uywashan cheyta, kamachisqata hunt'ananpaq, cheyta qhawanqa amachaq huñuykuna.
- b) Llak'aykuna kashan Estadoq kamachisqan, llaqtakunapas, amachaq cheymanta yachachishanku, hanpiymanta, hinallataq hoq runakunawan allin kausayta.
- c) Ayllu ukhuman huñuykuna hoq runata, otaq hoq runa wawanta hina chakipunman.
- d) Tukuy onqoymanta hanpinanpaq, kanmi cheypaq hina tukuymanta amachaq.
- e) Wawata qoyta atinmi hoq runaman wawanta hina chaskikapunanpaq, cheypaq Juez qelqapi ninqa cheqaqchu chay wawa wiqch'usqa mana piñiyoq, cheywan atikun.

Iskay pachaq tawa chunka tawayoq t'aqa.- Imaña kaqtinpas willa kanqa.- Kanmi umalleqkuna tukuy runa yanapaq sutinmi Asistencia Social, chey kashan hanpikamayoq wasikunapi, kanmi Estadoq, wakinqa manapas paykunan willanankupuni PRMODEH, wawakunamanta mana piñiyoq kaqkunamanta, willakuy

chayachina kanqa manaraq qanchischunka iskayniyoq puriy pacha hunt'arukushaqtin qallarisqanmanta pacha.

Iskay pachaq tawa chunka phisqayoc t'aqa.- T'aqwirikunqa kurakaq kamachisqan.- PROMUDEH llank'aqninkunata kachanqa, may pachachus Policía, pipas otaq erqepas willakamuqtin wawa, otaq erqe wiqch'usqa kasqanta, cheyta yachaspa Fiscal de Familia kamachinqa kunallan chey yachamunanpaq, chey hina kaqtinqa yanapay, amachay chayachinapaq.

Cheypaq PROMUDE kamarichinqa suntur wasikunata kashan Estadoq wakinqa mana paykunan t'aqwiringaku cheqaqpunichu wiqch'usqa kashan wawakuna.

Iskay pachaq tawa chunka soqtayoc t'aqa.- Willakuykuna.- Kurakan kamacheq qelqata qomunku t'aqwirinapaq sullk'akuna amachaq hina, PROMUDEH, otaq kanman hoqpas

Wawakuna amachaq, paykunan ruwanan keykunata:

- a) Tapuykunqa wawata, erqeta, wayna sipasta.
- b) Kurkunta, yuyayninta yachaq kamayoqkun qhawanqa paykunan ninqa hayk'a watayoqmi cheyta chaninchan hanpikayoq, qelqa kamayoq, cheyta willakamunanku iskay p'unchay ukhullapi.
- c) Cheykunamanta yachaq hanpi kamayoq qhawarinqa wawata reqsiykunapaq. Reqsiykuspa cheyman huñukunqa paqarimusqan qelqa, cheymanta qhawarinqaku kurkunta, yuyaynintam cheykuna chaninchasqanku isky p'unchay ukhullapi.
May pachachus yacharunku maymanta kasqanta cheyqa.
Kallanmantaq wawa. erqe. wayna sipas mana atikunmanchu reqsiykuy chey hina kaqtinqa willakuyta qomunqaku chunka p'unchay ukhupi, cheyta huñukunqa hanpikamayoyqa willakamusqanman.
- d) Askha kamayoqkuna t'aqamanta llank'aq willakamunqaku imakunan chey wawata erqeta, wayna sipasta cheynaman tukuchin.
- e) Cheymanta kanmi hoq wasi sutinmi División de Personas Desaparecidas, paykunapis willamunan icha kanchu willakuy wawaq, erqeq, wayna, sipaspa chenkasqanmanta.
Cheymanta PROMUDEH kashallantaq wakin wasikuna sullk'akunapaq llank'aq chayachimunqa llipsita hayk'aq ima p'unchaypi pararimusqanta, mana chey kaqtinqa, t'aqwirisqankumanta kurkunmanta, yuyayninmanta, sutinmi pericia pelmatoscópico chey willakuy chayan kinsa p'unchay ukhullapi.

Iskay pachaq tawa chunka qanchisniyoq t'aqa.- Willakuykunan chayamunan.- Ñaupaq kaq t'aqakunapi kamachikusqanman hina PROMUDEH wasikuna kashanllantaq hoqkunapis paykunan mañanan, policiata paykunan maskamuanan kay sullk'akunaq tayta mamanta, kallanmantaq uywaqninkunapis, ichaqa manapuniña pitapis tarinqakuchu, cheyta maskhanqaku llipsipi hoq p'uchay qhepamán, ichaqa iskay p'unchaylla, cheymanta wayra wasimanta waqyakuyta atinkuman.

Mana tayta maman kasqanta ni uywaqninpas ni pipas ujurimunchu chey wawaq, erqeq, wayna sipaspa, paykuna llank'ayninkuta tukuqtin PROMUDEH, kallanmantaq hoq wasikuna, sullk'akunamanta amachaq, paykunan chayachinqaku Juezman cheykuna yachaq, cheyman hinan orqomunqa cheqaqpuni wawa, erqe, wayan, sipas tarikun mana tayta mamayoq wiqch'usqa mana piñiyoy.

CHUNKA PHASMIN OELOA

JUEZ QELQATA QOMUNQA WAWA, ERQE, WAYNA , SIPAS KASHAN

WIQCH'USQA, MANAN PIÑINPAS KANCHU.

Iskay pachaq tawa chunka pusaqniyoq t'aqa.- Askha sasachay.- Juezmi qelqapi willakamunqa cheqaqpuni wawa, erqe, wayna, sipas kashanku wiqch'usqa, mana piñiyoy, cheypaqqa qhawarinqa, ichaqa kaykunan kaqtinmi atikun:

- a) Cheyraq paqarimuq kanman wiqch'usqa.
- b) Mana pipas kanmanchu ayllun pasaqpaq, hoq runalla uywashanman, ichaqa mana allintachu uywanman kamachisqan hin, otaq tayta mama umanmamnta onqosqa kaqtinqa, pay sullk'akunatan kamacheq qelqa amacharenqa, kurakakunan yanapanqa allinkaypi runa hina wiñankupaq.
- c) kashanman maqasqa, pikunachus uywashan paykunan k írishanman, otaq huinallata hoqkunawan k'irichishanman.
- d) Tayta maman, qoykapunman hoq wawa. erqe, wayna, sipas uywaqman, kanimi kay hina wasikuna, otaq wakinqa manapis, paykunan mana allintachu uywashankuman hoq soqta killa hina, otaq huñusqa pacha puriy kanman tantakusqa soqta killa hina.
- e) Wakinqa kanman saqeykusqa hanpina wasikunaman, wakinqa chey hina, wasikuna kanman uywasaqmi nispa chaskinku cheymantataq wiqch'upunku.
- f) Tayta maman, otaq uywaqninpas saqepun wasikunan kanmi Estadoq wakinqa mana, paykunan maskapunku wawakunapaq tayta maman hina sutinwan uywakapunankupaq.
- g) Wawata, erqeta. wayna, sipasta sinchita llank'achinku cheykunata mana qelqa kamachinchu, aswanpas amachan, manan tayta, maman otaq uywaqninña kaspapas atinkumanchu sinchita llank'achiyta, wakinqa qhawaspalla llank'achinku.
- h) Tayta mamanmi qorapunman hoq runaman, cheymanta qolqeta chaskiyukunman, otaq manapis, ichaqa chey runa llank'achinanpaq, manaraq watan chey hina llank'ananpaq kashaqtin.
- i) Wawa, erqe, wayna sipas tarikunman wiqch'usqa mana piñiyoy.

Iskay pachaq tawa chunka isqoniyoq.- Kuraka Juezmi willakunqa imaynan kashan chey wawa, erqe, wayna sipas.- Juezmi cheykunamanta yachaq, paymi manaraq chunka phisqayoq p'unchay hunt'arukushaqtin, cheypaq Fiscal ñaupaqtaraq willakunqa, arí cheqaqtapunin wawakuna, erqekuna, wayna sipaskuna kashan

wiqch'usqa, cheyman hinan Juez ninqa arí pay sullk'akunan kashan wiqch'usqa, chey qelqata chayachinan kanqa PROMUDEHman paykunañan chanincharinqaku.

Iskay pachaq phisqa chunka t'aqa.- Mana allinchu, aswan hoq kuraka t'aqtachun.- Kuraka kamachikamun wawa, erqe, wayna sipas tarikun wiqch'usqa mana piñiyoy, ichaqa kinsa p'unchay ukhullapin atikunman chey mañakuy qelqa.

Iskay pachaq phisqa chunka hoqniyoy t'aqa.- Nanachikuy qelqa chayachinamanta.- T'aqwirimusqankuman hina cheqaqtapuni wawa, erqe, wayna, sipas kasqa wiqch'usqa, cheymanta tukuymi llank'achisqa, cheyta yachaspa PROMUDEH, chyemanta yachaqa kallantaq Juez, paykunan usqhayllaman willanqaku kuraka Fiscal Penalman, payñan qhawarinqa imachus ruwananman hina.

Iskay pachaq phisqa chunka iskayniyoy t'aqa.- Ayllukumanta.- qhawarisqankuman hina pikunan sullk'akunata amachashan, kamacheq qelqaman hina ni pipas hunt'ashanchu, cheyraykun ayllunkuwan, tiyaqmansinwan rimarinqaku, tayta, mama, uywaqninkuwan kamachisqa qelqaman hina hunt'anankupaq.

TUKUPUNALLAPAQÑA KAMACHIKUYKUNA

Ñaupaq kaq.- Chinkachipusun kay kamacheq qelqata sutinmi Código wawakunapaq, erqekunapaq wayna sipaskunapaq yupaynin 26102, cheymanta allcharikuchun nispa, qomusqaku hoq Decreto Supremota yupaynin 044-99-JUS, kallanmantaq kay qelqaq auqan llapan chinkapuchun.

Iskay kaq.- Anasapa suntur wasi warmikunapaq, kallantaq runa kausay wiñarinamanta, paykunan wawakunata, erqekunata, wayna sipaskunata, amachanqaku chey hatun qelqata qomunku, chey qhepaman, pachaq pusachuka p'unchay ukhullapi, ichaqa Juez ayllukunamanta yachaqa pay astawan qhawashanqa, amachashanqa sullk'akunata.

Willakuchun wiraqocha Perusuntin umalleqman, paymi orqomunqa kay qelqata. Lima suyupi, iskay chunka hoqniyoy Anta Situwa Killapi, Iskay waranqa watapi.

MARTHA HILDEBRANDT PÉREZ TRIVEÑO
Perusuyuntinpaq Qelqakuna orqomuq Suntur Wasimanta Umalleq

RICARDO MARCENARO FRERS
Perusuyuntinpaq Qelqakuna orqomuq Suntur Wasimanta Qhepa kaq Umalleq

WIRAQOCHA LLAQTAQ AJLLASQAN PERUSUYUNTIN UMALLEQ

Kamachimun willakuy mast'arikuchun hinallataq hunt'akuchun

Perusuyu Umalleqpa wasinpi, Lima suyupi, iskay p'unchay Qhapaq situwa killapi,
Iskay Waranqa Watapi.

ALBERTO FUJIMORI FUJIMORI
Perusuyuntipaq Ajllasqan Umalleq

ALBERTO BUSTAMANTE BELAUNDE
Anasapa Suntur Kuskachay wasipi Umalleq

LUISA MARIA CUCULIZA TORRE
Anasapa Suntur wasimanta warmikunapaq wiñarinanpaq llank'aqkuna